

**De berichtgeving van de NOS en RTL Nieuws over de oorlog tussen Israël en Hamas in
2023 - 2024:
Wiens verhaal wordt verteld?**

Student Name: Omar Diab

Student Number: 656455

Supervisor: Dr. Bernadette Kester

Master Media Studies - Media & Journalistiek
Erasmus School of History, Culture and Communication
Erasmus University Rotterdam

Master's Thesis

Juli 2024

Word Count: 17640

Table of Contents

Introductie	4
Theoretisch kader	12
Waakhondfunctie	12
Image Fare	14
Framing	15
Nieuwsproductiecyclus	18
Geluiden van de elite	20
Publieke en commerciële omroepen	22
Methode	26
Kwalitatief onderzoek	26
Sampling en dataverzameling	26
Operationalisering	27
Framing	28
Image Fare	28
Analyse	29
Betrouwbaarheid en validiteit	31
Resultaten	33
Daders	33
Hamas als dader:	34
Hamas als oorzaak van leed in Gaza:.....	35
Terroristische acties Hamas:	36
Daden door anoniem:.....	37
Israëliische helden:	38
Nevenschade:	39
Slachtoffers	41
Israëliische leed:	41
Omgekomen Palestijnen:	42
Gedode strijders en gesneuvelde soldaten:.....	44
Vijandbeeld	44
Hamas demoniseren:.....	44
Image Fare vanuit Hamas:	46
Begin van de oorlog	47
Aanvallen op 7 oktober:	47
Het Israëliisch-Palestijns conflict:.....	48
Conclusie en discussie	50
Antwoord op de onderzoeksvraag	50
Theoretische reflectie	54
Beperkingen, relevantie en aanbevelingen	56
Literatuurlijst	58
Artikelen van RTL Nieuws en NOS	61

Appendix.....66
Appendix 1 66
Appendix 2 71

Abstract

Aangezien nieuwsmedia een constructie van de werkelijkheid aan het publiek presenteren en daardoor de perceptie van het publiek beïnvloeden, spelen de betrokkenen die aan het woord komen een belangrijke rol in deze constructie. Het Israëlisch - Palestijnse conflict dat steeds terugkeert in de Nederlandse media, zorgt voor verdeeldheid in de Nederlandse samenleving. Het belang van dit onderzoek vloeit voort uit het feit dat het inzichtelijk maakt welke verhalen en perspectieven van de betrokkenen de Nederlandse media promoten in hun berichtgeving over het conflict. In dit onderzoek is de berichtgeving van twee grote nieuwsmedia over de oorlog tussen Israël en Hamas 2023 - 2024 geanalyseerd. Door middel van een thematische analyse zijn de online artikelen van RTL Nieuws en NOS over de oorlog onder de loep genomen, om te achterhalen hoe beide nieuwsmedia over de betrokkenen in de oorlog spreken. Er werd vooral gekeken naar framing, Image Fare en de bronnen waar deze nieuwsmedia op leunen in hun berichtgeving. De resultaten laten zien dat beide media een sterke aanwezigheid hebben van de elementen van Image Fare van de Israëlische kant. Toch vertellen de media het verhaal vanuit verschillende perspectieven. NOS presenteert zowel Israëliërs als Palestijnen als slachtoffers van de daden van Hamas, terwijl RTL Nieuws Israël en Hamas presenteert als daders die veel slachtoffers veroorzaken. Daarnaast maken beide nieuwsmedia veel gebruik van wat de officiële en institutionele bronnen te melden hebben over het conflict.

Introductie

Sinds 7 oktober domineerde het nieuws vanuit de Gazastrook maandenlang de internationale berichtgeving over het Midden-Oosten. Op deze dag begon de Palestijnse Islamitische militair-politieke organisatie Hamas een grootschalige aanval op de Israëlische gebieden. De aanval die door Hamas de naam 'al-Aqsa Vloed' kreeg, werd gelanceerd vanuit de Gazastrook op de gebieden eromheen, zoals de steden Sderot, Sufa, Kfar Aza, Nahal Oz, Magen, Be'eri (RTL Nieuws, 2023). Op de dag van de aanval vielen er 1200 Israëlische doden en werden er 240 mensen ontvoerd door Hamas en meegenomen naar de Gazastrook (NOS, 2023). Als reactie op de aanval voerde Israël bombardementen uit op de Gazastrook waarna een grootschalig grondoffensief op de strook begon (NOS, 2023). De Israëlische aanval werd aangekondigd door premier Benjamin Netanyahu die zei: "We staan aan de vooravond van het vernietigen van Hamas" (NOS, 2023). Al de bovengenoemde gebeurtenissen vormden het begin van wat in de media bekend werd als 'oorlog tussen Israël en Hamas' (NOS, 2023). Naast de Israëlische doden en ontvoerden heeft de oorlog enorme gevolgen, vooral voor de Palestijnen die in de Gazastrook wonen. Tussen begin oktober en begin april zijn er ongeveer 34.000 Palestijnen in de Gazastrook gedood als gevolg van de oorlog (Unicef, 2023). De Gazastrook werd sinds 2007 geblokkeerd en telt 2,2 miljoen inwoners. 1,9 miljoen van deze inwoners is door de oorlog op de vlucht geslagen. Het grootste deel van de gebouwen en woningen in de Gazastrook is verwoest en de bewoners dreigen te verhongeren (NOS, 2024).

Zoals bij andere internationale media, was de oorlog de afgelopen maanden dagelijks in het nieuws in de Nederlandse media. Het nieuws over de oorlog tussen Israël en Hamas kreeg bij de grootste Nederlandse mediaorganisaties, zoals NOS en RTL-Nieuws en Nu.nl een dominante positie in de nieuwsuitzendingen en op de websites. Voor het Nederlandse publiek vormen deze nieuwsmedia een belangrijke informatiebron over het conflict. Nieuwsmedia 'mediëren' letterlijk tussen de gebeurtenissen die plaatsvinden in het oorlogsgebied en het publiek dat het nieuws over de oorlog consumeert. De nieuwsmedia bepalen dus welke informatie over de oorlog bij het publiek komt en hoe deze informatie wordt overgebracht (Tuchman, 1978, p.1). De rol van de nieuwsmedia stopt niet bij het rapporteren van de gebeurtenissen die plaatsvinden in een

oorlogsgebied. Ze brengen deze gebeurtenissen in de vorm van verhalen. Afhankelijk van het verhaal dat de verschillende nieuwsmedia kiezen om aan het publiek te vertellen, ontstaan veel varianten van de waarheid. Dit geeft de media een machtspositie vanwege de effecten die de berichtgeving op het publiek kan hebben (Hoxha & Hanitzsch, 2017, p.61).

De effecten die de mediaberichtgeving op het publiek heeft, vloeien voort uit de stemmen die de media een podium geven om een bepaalde boodschap aan het publiek over te brengen, wat bijdraagt aan het vormen van de publieke opinie over een conflict (Yarchi & Ayalon, 2023, p.124). Door gebruik te maken van frames spelen de media een belangrijke rol in hoe het publiek de werkelijkheid over een bepaalde gebeurtenis interpreteert. In het artikel van Carter (2013) worden media-frames gedefinieerd als: “the basic conceptual and ideological ‘framework’ through which events are presented and as a result of which they come to be given one dominant/primary meaning rather than another” (p.3). Frames zijn dus de narratieve en contextuele kaders waarin feiten en gebeurtenissen worden gegoten, waardoor ze een bepaalde betekenis krijgen. Deze kaders worden vaak aangepast aan de referentiekaders van het publiek, wat het publiek helpt bij het interpreteren van en betekenis geven aan de door de media gepresenteerde gebeurtenissen (Carter, 2013, p.3). Dit maakt het werk van journalisten makkelijker, maar dat heeft ook een keerzijde: de media hebben door frames veel macht. Door subtiele veranderingen in hoe verhalen worden gepresenteerd, kunnen frames effect hebben op de perceptie van het publiek (Carter, 2013, p.3).

In het geval van conflicten kan de invloed van de media op de perceptie van het publiek nog verder gaan. De media kunnen soms met hun geframede berichtgeving het verloop van conflicten beïnvloeden. Door een selectie te maken van gebeurtenissen en een keuze te maken in hoe de verhalen verteld worden, kan de mediaberichtgeving een rol spelen in de escalatie en de-escalatie van conflicten. Met dezelfde feiten kunnen de media conflicten framen als een gerechtvaardigde oorlog tegen terroristische groeperingen of als onderdrukking van bepaalde sociale groepen (Hoxha & Hanitzsch, 2017, p.62). Denk hierbij aan de berichtgeving van de Amerikaanse media voorafgaand aan de Iraakse invasie in

2003. De invasie kostte ruim een miljoen Iraakse levens en verwoestte bijna de volledige infrastructuur van het land (Tioga Tours, z.d.).

Volgens Hayes en Guardino (2010) heeft de berichtgeving de invasie in Irak eerder positief dan negatief voorgesteld. De redenen en de motieven van de regering van George W. Bush om Irak binnen te vallen, werden op een positieve manier gebracht. Veel nieuwsverhalen hebben gefocust op de bewering dat Irak over massavernietigingswapens beschikte. Ook waren overheidsambtenaren (pro-invasie) het meest aan het woord in nieuwsverhalen, terwijl de oppositie alleen in de eerste periode van het debat over de Iraakse invasie de ruimte kreeg om anti-oorlogstandpunten toe te lichten (p.79). Daarna was de berichtgeving gericht op de invasie als onvermijdelijk lot. Dit betekent dat de Amerikaanse media hun democratische functie niet in kwestie van de Iraakse invasie hebben gewaarborgd (Hayes & Guardino, 2010, p.79). Deze journalistieke functie wordt aangeduid met de term: *waakhond van de democratie*. Dit betekent dat de media de taak op zich nemen om onafhankelijk toezicht te houden op de activiteiten en plannen van overheidsinstanties, bedrijven en andere publieke instellingen. Het hoofddoel is om deze activiteiten te bevragen en te onderzoeken, om als eindresultaat het publiek van relevante informatie over belangrijke kwesties voor de democratie te voorzien (Bennett & Serrin 2005, p.169).

In het geval van het Israëlijs- Palestijns conflict zijn beide partijen zich bewust van het belang van de nieuwsmedia en hun macht, waaronder de internationale media die berichten naar buiten brengen. Beide partijen zijn zich er ook van bewust dat deze media een bepaald effect kunnen hebben op de publieke perceptie en daarbij op het verloop van het conflict (Wolsfeld, 2001, p.113). Daarom vinden ze de nieuwsmedia net zo'n belangrijk onderdeel van het conflict als de spanningen op de grond. Beide kanten houden voor ogen dat internationale media meekijken. Daarom passen ze hun verhalen aan op de manier waarop deze media werken. Ze willen altijd de andere kant positioneren als degene die agressie gebruikt en zichzelf zien ze als slachtoffer van deze agressie (Wolsfeld, 2001, p.113).

Om de berichtgeving over de oorlog te begrijpen is het van belang om de historische achtergrond toe te lichten. De oorlog tussen Israël en Hamas is een van de oorlogen als gevolg van het al jaren spelende *Israëliisch-Palestijns conflict*. Het conflict vindt zijn wortels aan het einde van de negentiende eeuw, toen veel Joden emigreerden vanuit Het Russische Rijk naar het gebied dat nu het huidige Israël vormt. Deze mensen vluchtten vanwege het repressievere antisemitisme tegen Joden na de toetreding van tsaar Alexander III in 1881. In Europa lijdten in deze periode ook veel Joden onder het antisemitisme (Mock et al., 2012, p.1249). In 1897 vond het eerste Wereld Zionistische Congres plaats in Basel in Zwitserland. Dit werd georganiseerd om een legale positie voor Joden te garanderen in een land onder eigen beheer. Tussen 1904 en het begin van de Eerste Wereldoorlog in 1914, werd de onderdrukking van de Joodse bevolking in het Russische Rijk veel slechter waardoor er 40.000 Joden naar Palestina vertrokken. In 1916 werd de regio van Palestina, Syrië, Libanon en Jordanië in het geheim verdeeld tussen Groot-Brittannië en Frankrijk die op dat moment bezig waren met het verdrijven van het Ottomaanse Rijk van het gebied. Op 2 november 1917 gaf de Britse minister van Buitenlandse Zaken, Arthur Balfour, de bekende *Balfour-verklaring* af waarin hij sympathie toonde voor het streven van de zionistische beweging naar de oprichting van een Joods nationaal thuisland in Palestina (Mock et al., 2012, p.1250). In de periode tussen 1918 en 1948 kende het gebied veel spanningen tussen de Joodse migranten, Arabische bewoners van het gebied en de Britse autoriteiten over de regering van het land. Tijdens de Tweede Wereldoorlog waren grote delen van Europa in het bezit van de nazi's, die de vernietiging van de Joden als één van hun doelen hadden. De Holocaust benadrukte het belang van een Joods nationaal thuisland voor de Joden in Europa. Dit leidde ertoe dat veel Joden via illegale immigratie naar Palestina vluchtten (Mock et al., 2012, p.1252). Op 14 mei 1948 werd de staat van Israël opgericht. (Mock et al., 2012, p.1251).

Onder Palestijnen wordt deze dag als de dag van *al-Nakhba* gezien. Dit is het Arabische woord voor de catastrofe. Voor hen is het de dag waarop hun ouders en voorouders werden verdreven uit de gebieden waar ze woonden voordat deze overgenomen werden door de nieuwe staat Israël. Deze dag wordt genoemd 'Jom Ha'atzmaut' wat 'Onafhankelijkheidsdag' betekent. De dag wordt sindsdien herdacht door Israëliërs als de dag waarop ze een eigen land kregen en onafhankelijk werden (Mock et

al., 2012, p.1252). Hoe Palestijnen en Israëliërs naar deze dag kijken, laat het contrast zien tussen de perspectieven van beide partijen en hun blik op de geschiedenis, wat een belangrijk onderdeel uitmaakt van hun identiteit (Mock et al., 2012, p.1252). Sindsdien kende het gebied tientallen spanningen en oorlogen tussen de twee partijen die vinden dat ze recht hebben op historisch Palestina (Mock et al., 2012, p.1253).

Hoewel Nederland het laatste land in West-Europa is dat Israël als staat heeft erkend (Soetendorp, 1982, p.568), heeft Nederland sinds de erkenning altijd een goede relatie met Israël gehad. Sinds 1952 hebben de staten een handelsakkoord met elkaar afgesloten. Aan het begin van de jaren zestig gingen veel Nederlanders naar Israël toe als toeristen. Tegelijkertijd kwamen er veel Israëlische studenten naar Nederland. Op politiek niveau heeft Nederland Israël altijd gesteund. Er waren officiële bezoeken van regeringsambtenaren tussen de twee landen (Soetendorp, 1982, p.568). Tijdens de Zesdaagse Oorlog in 1967 stond Nederland officieel achter Israël. Ook heeft Nederland destijds de belangen van Israël in Oost-Europa gesteund nadat meerdere landen de politieke contacten met Israël verbroken wegens de oorlog. Naast de overheid steunde een tal van organisaties en instanties in Nederland, zoals kerkgenootschappen en jeugdverenigingen, Israël ook (Soetendorp, 1982, p.568). Sinds 1971 is er een verschuiving te zien in de Nederlandse houding tegenover het Israëlijs-Palestijnse conflict (Soetendorp, 1982, p.568), maar officieel blijft het land achter het Israëlische perspectief staan. Zo heeft demissionair premier Mark Rutte namens Nederland na de aanval van Hamas op 7 oktober, de steun voor Israël uitgesproken. Daarbij erkende hij het volledige recht van Israël om zichzelf te verdedigen tegen het geweld van Hamas (RTL Nieuws, 2023).

Ook in de westerse media spreken critici van het overnemen van het Israëlische perspectief. Dit komt doordat Israël een betere status op internationaal niveau heeft dan Palestina. Israël is internationaal erkend als staat en is een volwaardig lid van de Verenigde Naties. Israël heeft ook een officieel leger. Daarom is het geweld door het Israëlische leger tegen Palestijnen geïnstitutionaliseerd. Dat wil zeggen dat het geweld door internationale media wordt gezien en gepresenteerd als legitieme militaire acties (Zaher, 2009, p.208). Palestijnen worden internationaal gezien als staatloze mensen zonder leger. Het geweld

door Palestina tegen Israël wordt daarom niet gezien als militaire actie. In plaats daarvan wordt het geweld gezien als niet gerechtvaardigd en onwettig en geportretteerd als terroristische wraakacties. In de berichtgeving over het Israëlisch-Palestijnse conflict in de westerse media is er een consensus over de posities van de Israëliërs en Palestijnen, wat ertoe leidt dat Palestijnen moreel worden uitgesloten. Dit betekent dat gewelddadige acties vanuit de Palestijnen altijd worden veroordeeld en gedelegeitmeerd in de berichtgeving over het conflict (Zaher, 2009, p.208).

Onder het Nederlandse publiek zorgt de oorlog tussen Israël en Hamas voor enorme verdeeldheid. Het lijkt erop dat iedereen een kant heeft gekozen. Uit een onderzoek van het onderzoeksbureau Ipsos I&O onder 2.190 Nederlanders, bleek dat 75% van de Nederlanders Hamas de schuld geeft van deze oorlog, terwijl 55% vindt dat Israël deels verantwoordelijk is voor de oorlog (Kanne & Van der Schelde, 2023). Deze verdeeldheid uit zich soms in demonstraties. Deze kunnen voor spanningen zorgen, zoals de pro-Israël en pro-Palestina demonstraties op 22 oktober 2023 (Algemeen Dagblad, 2023) en de pro-Palestina demonstraties van de Universiteit van Amsterdam (UvA), waaraan duizenden mensen waaronder docenten en studenten meededen. In deze demonstratie werd er geweld gebruikt. De politie heeft wapenstokken gebruikt om demonstranten tegen te houden om naar het centrum van Amsterdam te trekken. Het geweld van de politie werd gezien als buitenproportioneel (NOS, 2024).

Door het belangrijke aandeel van nieuwsmedia in het informeren van het publiek over de oorlog tussen Israël en Hamas en hun rol bij het vormen van de publieke perceptie en betrokkenheid bij een van de strijdende partijen, heeft dit vaak zichtbare effecten op de Nederlandse samenleving. Bovendien kunnen internationale nieuwsberichten over het conflict gevolgen hebben voor de ontwikkelingen in het oorlogsgebied en het leven van de mensen ter plaatse. Dit benadrukt het belang van eerlijke niet-eenzijdige berichtgeving. Daarom is het van belang om de Nederlandse verslaggeving over deze oorlog te onderzoeken, om vast te stellen in hoeverre nieuwsmedia objectief verslag doen van beide kanten van het conflict. Daarom wordt de volgende onderzoeksvraag gesteld: Hoe wordt er in de Nederlandse nieuwsmedia gesproken over zowel de Israëlische als de Palestijnse kant tijdens de oorlog tussen Israël en Hamas die begon in 2023?

Voor dit onderzoek worden online artikelen van de NOS en RTL Nieuws geanalyseerd. Er is specifiek voor deze twee nieuwssites gekozen, omdat ze de grootste nieuwssites in Nederland zijn. Ze bereiken elke dag het grootste deel van het nieuwspubliek van Nederland (SvdJ, 2021). Aangezien de twee nieuwsmedia verschillende financieringsbronnen hebben maakt de vergelijking tussen de NOS, die afhankelijk is van overheidssubsidie (NOS, z.d.) en RTL Nieuws die afhankelijk is van commerciële inkomstenbronnen (Rijksoverheid, z.d.) relevanter dan een vergelijking tussen twee grote nieuwsmedia die vergelijkbare financieringsbronnen hebben.

Het onderzoek zal NOS en RTL Nieuws van inzichten voorzien over hoe ze beide kanten van het conflict belichten en hoe ze daarmee bijdragen aan het vormen van de publieke opinie. Als de stelling van Hayes en Guardino (2010) hier wordt toegepast, is de verwachting dat de berichtgeving van de NOS de tendens heeft om de officiële bronnen, zoals regeringswoordvoerders, te volgen en daarbij het traditionele of heersende beeld van het conflict te versterken door vooral de Israëliëse kant van de gebeurtenissen te belichten en het Palestijnse perspectief onderbelicht te laten. Daarbij is ook de verwachting dat de NOS de Palestijnse kant negatiever neerzet dan de Israëliëse kant. Dit komt overeen met de stelling van Zaher (2009). De term 'terroristische aanvallen' wordt wel gebruikt bij aanvallen die Palestijnen plegen en niet bij aanvallen die Israël pleegt. Deze verwachting is gebaseerd op het feit dat de NOS een publieke zender is die gefinancierd wordt door de overheid en die dus qua berichtgeving dicht bij de perspectieven van de overheid zou staan. Omdat RTL Nieuws een commerciële mediaorganisatie is, is de verwachting dat de winstgevendheid van de berichtgeving meegenomen wordt in hoe er wordt gesproken over de betrokkenen in de oorlog. Het kan dus zijn dat het medium afwijkt van de officiële bronnen en perspectieven als de winst ergens anders ligt. Maar deze verwachtingen zijn veronderstellingen die in dit onderzoek onderzocht worden.

Er bestaat veel literatuur over mediaberichtgeving over het conflict, maar er is geen onderzoek gedaan naar de verschillen tussen de berichtgeving over conflicten bij commerciële en publieke omroepen. De bestaande literatuur gaat vooral over hoe publieke media berichten over conflicten, maar er bestaat geen literatuur over hoe commerciële

media berichtgeven over conflicten, welke bronnen ze gebruiken en hoe ze spreken over de strijdende partijen. Door de berichtgeving van de NOS en RTL Nieuws over de oorlog tussen Israël en Hamas te vergelijken, zal dit onderzoek inzichten bieden die de literatuur over berichtgeving van verschillende soorten media over oorlogen en conflicten zullen aanvullen.

Theoretisch kader

Er bestaat reeds veel onderzoek naar de manier waarop nieuwsmedia berichten over het Israëliisch-Palestijns conflict en andere conflicten. Ook zijn er inzichten over de rol van de nieuwsberichtgeving in het vormen van de publieke perceptie en betrokkenheid bij conflicten en de gevolgen van nieuwsberichtgeving op het oorlogsgebied en het verloop van de gebeurtenissen daar. In dit theoretisch kader worden de relevante inzichten en concepten voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag gepresenteerd. Het is eerst van belang om de functie van nieuwsberichtgeving in de samenleving uit te leggen. Daarna komt de route die het nieuwsverhaal over het conflict aflegt aan bod. Ook de factoren en actoren die het nieuwsverhaal zouden kunnen beïnvloeden voor het bij het publiek komt, worden beschreven.

Waakhondfunctie

Door het informeren en berichten over actuele gebeurtenissen vervullen nieuwsmedia een maatschappelijke en democratische functie, het informeren van burgers, zodat ze hun democratische plichten en rechten kunnen vervullen. Dat doen ze door de rol van de 'waakhond van de democratie' op zich te nemen (Deuze, 2002, p.11). Dit betekent dat de media de taak op zich nemen om de overheid en de politiek onafhankelijk te controleren door op kritische wijze over hun activiteiten te berichten en de misstanden te onthullen. Zo voorzien de nieuwsmedia het publiek van relevante informatie over belangrijke kwesties voor de democratie (Habermas et al., 2012, p.29).

Communicatiewetenschappers zijn het erover eens dat de democratie zoals we deze kennen niet zou bestaan zonder journalisten die de rol van waakhond van de democratie vervullen. Als de media te weinig kritische berichtgeving maken, kan dit tot niet-goed geïnformeerde publieke debatten leiden en de democratische relatie tussen de overheid en burgers verstoren (Bennett & Serrin 2005, p.169). Nieuwsmedia dragen bij aan het creëren van een publieke sfeer waar burgers zonder censuur het beleid van de overheid kunnen bespreken en ter discussie kunnen stellen. Deze publieke sfeer is een vereiste voor een democratische samenleving (Habermas et al., 2012, p.29).

Volgens Reese (2019) zijn er meerdere factoren die effect kunnen hebben op de waakhondfunctie van nieuwsmedia. Hij beschrijft het model van *Hierarchy of Influences*. Het model maakt gebruik van vijf niveau's die invloed hebben op de inhoud van het nieuws (p.1). Dit zijn: de individuele kenmerken van de journalisten, de werkrouines, de belangen van de mediaorganisatie, sociaal-institutioneel niveau en ideologisch niveau (Reese,2019, p.2). Het niveau over individuele kenmerken gaat ervan uit dat de eigenschappen van de individuele journalisten, zoals achtergrond en partijdigheid, een rol spelen in de inhoud van de berichtgeving. Het niveau over werkrouines houdt in dat routines waarmee journalisten werken, zoals nieuwswaarden en streven naar objectiviteit een rol spelen in wat als nieuws wordt gezien en mede de inhoud bepaalt van de nieuwsberichtgeving. Het organisatieniveau weerspiegelt de belangen van de mediaorganisaties in de nieuwsberichtgeving. Denk hierbij aan de balans tussen de commerciële en professionele belangen van de nieuwsorganisatie (zie de paragraaf: Publieke en commerciële omroepen). Het sociaal-institutioneel niveau gaat over de invloeden van de politieke en economische entiteiten op de nieuwsberichtgeving (zie de paragraaf: geluiden van de elites). Bij het ideologische niveau wordt de journalistiek gezien als een onderdeel van de sociaal-culturele structuren waarin het opereert. De journalistiek wordt ook beïnvloed door deze structuren (Reese,2019, p.2).

Volgens Bennett en Serrin (2005) behoren de meeste journalisten en redacteurs tot de hogere- en middenklasse. Daardoor kunnen journalisten zich meestal het beste identificeren met mensen uit deze klasse en hebben ze over het algemeen weinig kennis over hoe mensen uit andere sociale klassen leven en denken. Daarom neigen deze journalisten en redacteurs mensen aan te nemen die tot dezelfde sociale klasse behoren (p.182). Journalisten worden gezien als *gatekeepers*. Dat wil zeggen dat ze 'veilige' verhalen maken die algemeen geaccepteerd zijn. Ze zijn de dominante hegemone verhalen die in een samenleving of cultuur algemeen geaccepteerd zijn (Vos & Russell, 2023, p.2334). Dit soort verhalen worden *master narratives* genoemd (Bennett & Serrin, 2005, p.182). Deze verhalen voldoen aan bepaalde formules van nieuwswaardigheid. Jacobs & Van Spanje (2023) noemen criteria van wat door nieuwsmedia als nieuwswaardig wordt gezien: negatieve of schadelijke gebeurtenissen, verhalen over de sociale en politieke elites, invloed

en relevantie, controversiële gebeurtenissen en conflicten en gebeurtenissen die geografisch nabij zijn (Jacobs & Van Spanje, 2023, p.1696).

De invloeden op nieuwsberichtgeving zorgen ervoor dat er weinig of geen aandacht is voor nieuwe of afwijkende soorten verhalen en invalshoeken. Dit leidt ertoe dat verschillende media in herhaling vallen en nieuwsverhalen voorspelbaar zijn (Bennett & Serrin, 2005, p.182). Maar de opkomst van de sociale media zorgde ervoor dat alternatieve informatiebronnen ontstonden. Dit zorgde voor veel feedback vanuit het publiek. Het publiek kan op sociale media gemakkelijk op verhalen reageren. Om het publiek te behouden, passen steeds meer nieuwsmedia zich aan de voorkeuren van het publiek aan. Dit betekent dat nieuwsmedia hun routines en gatekeeping functie moeten aanpassen op het veranderende medialandschap (Edson et al., 2016, p.950).

Image Fare

De mediaberichtgeving heeft grote invloed op het vormen van de publieke opinie en daarmee op het beleid van de politiek over bepaalde kwesties. Yarchi en Ayalon (2023) hebben onderzoek gedaan naar hoe de Palestijnse en Israëliëse media zijn ingezet tijdens het conflict in de Gazastrook in 2018–2019. De betrokken partijen zetten zogenaamde 'Image Fare' in om de gewenste boodschappen via de media te promoten. Yarchi en Ayalon (2023) definiëren Image Fare als de volgt:

Is the use, or misuse, of images as a guiding principle or a substitute for traditional military means to achieve political objectives. The actors involved in the conflict attempt to promote their preferred messages through the media in an attempt to gain the public's support and, ultimately, achieve their political goals (p.127).

Image Fare verwijst naar het door de strijdende partijen gebruiken of misbruiken van verhalen en beelden naast de militaire middelen en operaties. Deze beelden en verhalen zouden de steun van het publiek vergroten en uiteindelijk dienen als middel om de politieke doelen te bereiken. Dit proces begint bij het langdurig gebruikmaken van narratieven over het conflict in mediaberichtgeving en daarbij krachtige beelden. Deze narratieven vormen

het beeld dat het publiek heeft over het conflict en over de betrokken politieke actoren. De voortdurende herhaling van deze narratieven zou effect hebben op het cognitieve denkniveau bij het publiek en daarbij op de houding tegenover de betrokken actoren in het conflict (Yarchi & Ayalon, 2023, p.127).

In het 'Israëlische narratief' ligt de nadruk op zelfverdediging. In de Israëlische media-uitingen worden Israëliërs gepresenteerd als slachtoffers van Palestijnse terroristische organisaties, die volgens dit narratief hun eigen burgers als menselijke schilden gebruiken. Het zelfverdediging-narratief wordt door Israël als rechtvaardiging gebruikt voor diens acties in het conflict (Yarchi & Ayalon, 2023, p.127). Volgens het 'Palestijnse narratief', dat door Hamas wordt verteld, zijn de Palestijnen slachtoffers van de Israëlische bezettingsmacht die regelmatig de Palestijnse bevolking schaadt en de Palestijnen belemmert hun leven te leiden, inclusief onschuldige burgers en kinderen. Palestijnen zijn ook slachtoffers van Israëlische gevangenneming en martelingen. De Palestijnse agressie wordt dus gerechtvaardigd als een defensieve reactie op het Israëlische onrecht (Yarchi & Ayalon, 2023, p.128).

Omdat het nieuws over het Israëlisch-Palestijnse conflict veel aandacht krijgt van de internationale media, blijft dit conflict een belangrijk nieuwsitem. Maar door de nieuwe ontwikkelingen in de regio, zoals de oorlog in Syrië, nam het aantal internationale verslaggevers in de Palestijnse gebieden en Israël af. Zij vertrokken om over de oorlog in Syrië te berichten (Tasseron, 2021, p.974). Veel internationale nieuwsorganisaties zijn daardoor afhankelijk geworden van de grote persbureaus die in de regio aanwezig zijn, zoals Associated Press (AP), Agence France-Presse (AFP) en Reuters. Deze maken nieuwscontent voor het merendeel van de nieuwsorganisaties wereldwijd. Deze media zijn over het algemeen afhankelijk van de beelden die de vechtende partijen leveren (Tasseron, 2021, p.976). Om interessant nieuws aan hun publiek te bieden, zoeken deze media naar de partij die de krachtigste en bloederigste beelden kan leveren. Hierdoor spelen de internationale media een belangrijke rol in de beeldvorming over het conflict (Wolfsfeld, 2001, p.117).

Framing

De meest krachtige en bloederige beelden over een oorlog die de media aan hun publiek willen laten zien, moeten passen binnen de bestaande frames die media gebruiken tijdens het maken van het nieuws. In dit onderzoek wordt de definitie van Carter (2013) van media-frames gehanteerd: “the basic conceptual and ideological ‘framework’ through which events are presented and as a result of which they come to be given one dominant/primary meaning rather than another” (p.3). Bij framing draait het om selectie en nadruk. Het betekent het kiezen van bepaalde aspecten van de waargenomen werkelijkheid en deze prominent benadrukken in een communicatieve tekst. Dit gebeurt op een manier die een specifieke probleemdefinitie, causale interpretatie, morele beoordeling en aanbevelingen voor behandeling van het besproken onderwerp bevordert (Entman, 1993, p.52).

Iyengar (1994) maakt onderscheid tussen twee soorten frames die door de media, vooral in televisienieuws, veel worden gebruikt om over politieke issues te berichten. Dit zijn: episodische frames en thematische frames. Episodische frames focussen op concrete verhalen en gebeurtenissen. Aan de hand van concrete voorbeelden rapporteren de media over bepaalde politieke thema's. Thematische frames plaatsen de in het nieuws behandelde verhalen en gebeurtenissen in een bredere context, die meer verdieping aan het nieuws biedt. Thematische verhalen komen vaak in de vorm van achtergrondartikelen (p.18). Episodische en thematische verhalen domineren het nieuws op televisie omdat ze aantrekkelijke beelden opleveren, wat overeenkomt met het idee dat televisienieuws uiteraard beeldend moet zijn (Iyengar, 1994, p.18).

Volgens Iyengar (1994) schrijven de twee frames de verantwoordelijkheid van de behandelde gebeurtenissen aan iemand anders toe. Episodische verhalen neigen de verantwoordelijkheid toe te schrijven aan degenen die bij de gebeurtenissen betrokken zijn. De sociale en economische oorzaken worden in dit soort verhalen vaak achterwege gelaten (p.18). Dit heeft effect op hoe het publiek de verantwoordelijkheid van de kwesties en problemen beoordeelt en wie daarbij als de veroorzaker van het probleem wordt gezien (Iyengar, 1994, p.18). Iyengar suggereert dat deze frames belangrijke gevolgen hebben voor de publieke opinie.

Episodische verhalen over criminaliteit en terrorisme bijvoorbeeld hebben volgens Iyengar de steun van het publiek voor de doodstraf in de Verenigde Staten en het binnenvallen van meerdere landen versterkt. Ook verminderde de steun van het publiek voor overheidsprogramma's om armoede te bestrijden door de episodische verhalen. Dit soort verhalen leidden tot meer steun voor politieke leiders die armoedebestrijdingsprogramma's wilden terugdringen en uiteindelijk tot verschuivingen in de politieke voorkeuren van het publiek naar de rechterkant van het politieke spectrum (Iyengar, 1994, p.18). Als we de theorie van Iyengar op de oorlog tussen Israël en Hamas toepassen, zullen we zien dat de nieuwsmedia op 7 oktober focusten op de aanval van Hamas op de Israëlische gebieden, zonder context en verdiepende informatie te geven over het Israëlisch-Palestijnse conflict in bredere zin.

De rol van die de internationale media in het conflict sinds 1948 spelen is bekritiseerd door zowel academici en als andere critici. Said en Hitchman (1988) spreken in hun boek *Blaming the victim* over de eenzijdige berichtgeving over het Palestijns-Israëlische conflict. Volgens hen representeren de nieuwsmedia Palestijnen als mensen die vaak terroristische aanvallen plegen, zodat het lijkt alsof Israël terechte wraakacties uitvoert (Said & Hitchens, 1988, p.3). Volgens Ibrahim (2003) was de berichtgeving over de Arabische mensen en Palestijnen in de tweede helft van de twintigste eeuw eveneens eenzijdig en denigrerend. Dit heeft tot een bepaalde beeldvorming en stereotypering van Arabische mensen in het Westen geleid. Daarom werd het Arabische perspectief grotendeels niet belicht en gestereotypeerd (Ibrahim, 2003, p.99). Volgens Tasserón (2021) kan de politieke lading die de berichtgeving over het conflict draagt, de reden zijn voor de partijdigheid in het voordeel van Israël. Terwijl onpartijdigheid een belangrijk principe is in de westerse journalistiek, worden veel westerse media beschuldigd van partijdigheid in het Israëlisch-Palestijnse conflict (Tasserón, 2021, p.972).

Maar de mate van partijdigheid in het voordeel van Israël kan veranderen in verband met de context van de gebeurtenissen. Tijdens de Intifada in 1987 en de Oslo-akkoorden in 1993 heeft er een verandering in de Amerikaanse berichtgeving over het conflict plaatsgevonden (Noakes & Wilkins, 2002, p.665). Dat bleek uit een onderzoek van Noakes en Wilkins (2002). Zij onderzochten hoe *The New York Times* en *Associated Press* de

Palestijnen tussen 1984 en 1994 hebben geportretteerd in hun berichtgeving over het Israëlisch-Palestijnse conflict. Daarvoor analyseerden zij artikelen van beide kranten aan de hand van de framing die werd gebruikt in die artikelen. De onderzoekers gebruikten zes mogelijke mediaframes als uitgangspunt om te onderzoeken hoe de de kranten de Palestijnen presenteerden: als terroristen, als gewelddadig of militant, als oorzaak van het probleem (negatieve frames) of als slachtoffers, als legitiem, als gerechtvaardigd in de strijd en als legitieme staat/zelfbeschikking (positieve frames) (Noakes & Wilkins, 2002, p. 662). Uit het onderzoek bleek dat er een verschuiving plaatsvond in de berichtgeving over de Palestijnen. Zij werden in de loop van de jaren positiever geportretteerd door zowel *The New York Times* als door *Associated Press*. Het gebruik van de negatieve frames om over de Palestijnen te spreken nam af. De schuld voor de spanningen in het Midden-Oosten werd minder aan hen toegeschreven en ze werden minder gepresenteerd als terroristen en gewelddadige militanten (Noakes & Wilkins, 2002, p.665). Daarentegen is het gebruik van positieve frames in de berichtgeving over de Palestijnen toegenomen. Ze werden steeds meer geportretteerd als slachtoffers en mensen die strijden voor gerechtvaardigde onafhankelijkheid. Maar de negatieve frames, zoals terroristen en gewelddadig of militant, bleven nog altijd dominant aanwezig in de berichtgeving van deze kranten dan de positieve frames (Noakes & Wilkins, 2002, p.665).

Nieuwsproductiecyclus

Hoxha en Hanitzsch (2018) ontwikkelden een procesmodel voor nieuwsproductie om te achterhalen hoe het nieuws over conflicten tot stand komt. Het model bestaat uit drie belangrijke fasen van de nieuwsproductie. Dit zijn *story ideation*, *storytelling* en *story presentation* (p.49). Tijdens het maken van het nieuwsverhaal gaan journalisten heen en weer door deze fasen totdat ze op het best mogelijke verhaal komen. Bij *story ideation* komen journalisten aan het idee van een mogelijk verhaal (Hoxha & Hanitzsch, 2018, p.49). Het nieuwsverhaal kan een gebeurtenis zijn die nieuwswaardig is, waar media geen invloed op hebben en geen keus hebben behalve het te rapporteren. Het verhaal-idee kan ook ontstaan dankzij proactieve inspanningen van journalisten die zelf onderzoek doen en op een bepaald verhaal komen. Verhalen kunnen ook aangedragen worden door een persoon of een organisatie buiten de mediawereld. Denk hierbij aan persberichten of gelekte

informatie. Follow-ups en overnames van verhalen waaraan andere media veel aandacht besteden behoren ook bij de 'story ideation' fase (Hoxha & Hanitzsch, 2018, p.49).

Bij *storytelling* wordt het verhaal zelf geproduceerd. In deze fase ligt de nadruk op drie belangrijke aspecten: welk verhaal moet worden verteld, welke invalshoek en welke frames worden gebruikt, hoe en de context ervan. Het opbouwen van het verhaal, wat betreft vorm en inhoud, gebeurt binnen de culturele conventies van de maker (Hoxha & Hanitzsch, 2018, p.50). Tijdens de verhaalpresentatie wordt het verhaal aan het publiek gepresenteerd als hét 'ware' verslag van een gebeurtenis. Bij deze fasen horen vier belangrijke elementen: de selectie van de feiten die worden gepresenteerd, de bronnen, de soundbites en de andere inhoudelijke elementen die in het nieuws aan bod komen (Hoxha & Hanitzsch, 2018, p.51).

Nieuws dat door de cyclus van nieuwsproductie gaat, verbindt door middel van beelden en geluiden de gebeurtenissen waarover het nieuws gaat met de bestaande frames en discoursen in de maatschappij. Dit kan leiden tot mogelijke effecten op het oordeel van het publiek over de gebeurtenissen. Vervolgens kan het publiek op zijn beurt door middel van feedback de berichtgeving over conflicten en gebeurtenissen beïnvloeden (Hoxha & Hanitzsch, 2018, p.51). Een voorbeeld hiervan is de foto van de 3-jarige Syrische jongen, Alan Kurdi. In 2015 verdronk hij in de Egeïsche Zee. Er werd een foto van hem gemaakt die de hele wereld overging wegens de manier waarop hij op het strand lag. Daardoor werd hij een icoon van de onmacht van de Europese Unie tegenover de vluchtelingencrisis (Hoxha & Hanitzsch, 2018, p.51).

Bij de productie van conflictnieuws gelden ook de drie fasen van de cyclus van nieuwsproductie, maar het ligt complexer dan nieuwsverhalen maken over andere soorten gebeurtenissen. Dit komt doordat conflicten vaak een lange geschiedenis hebben waar heel veel gebeurtenissen aan vooraf gingen die leidden tot bepaalde interpretaties. Omdat journalisten het nieuws toegankelijk voor het publiek willen maken en op eenvoudige manier over een conflict willen rapporteren, zijn ze vaak gedwongen keuzes te maken over welke feiten wel en niet aan bod komen, en waar de nadruk op ligt (Hoxha & Hanitzsch, 2018, p.61). Wetenschappers stellen dat journalisten vaak van tevoren een bepaald

perspectief voor ogen hebben als ze nieuwsverhalen over het Israëlisch-Palestijnse conflict willen maken. Dit leidt dan tot een bepaalde interpretatie. Het werk van journalisten gaat dus verder dan het rapporteren van gebeurtenissen tijdens een conflict. Ze vertellen verhalen over deze gebeurtenissen. Deze verhalen hebben meerdere versies die allemaal echt zijn, maar de enige versie die het publiek te zien krijgt is de versie die journalisten uitkiezen om te vertellen (Hoxha & Hanitzsch, 2018, p.61). Dit geeft hen enige macht over het effect van hun berichtgeving op het publiek. Ook kan de manier waarop journalisten een verhaal benaderen, bijdragen aan de escalatie of de de-escalatie van conflicten. Met dezelfde feiten kunnen zij bijvoorbeeld een narratief creëren over de 'oorlog tegen het terrorisme' of over 'sociale ongelijkheid en politieke onderdrukking'. Het eerste narratief zou leiden tot oproepen voor een militaire oplossing, terwijl het laatste juist alternatieve oplossingen zou voorstellen (Hoxha & Hanitzsch, 2018, p.62).

Geluiden van de elite

Tijdens debatten over gebeurtenissen in het buitenland en het politieke beleid daarover, speelt de inhoud van de massamedia een cruciale rol in de vorming van de publieke opinie (Landerer, 2015, p.20). Volgens Hayes en Guardino (2010) spreken van de indexeringshypothese. Deze hypothese suggereert dat nieuwsmedia de neiging hebben om de ideologie en de perspectieven van de politieke elite en institutionele bronnen te volgen en aan het publiek over te brengen (p.61). Media en publiek zien institutionele bronnen, zoals president, premier regeringsfunctionarissen en woordvoerders als belangrijke informatiebronnen. Ze zien officiële overheidsbronnen als betrouwbare bronnen van informatie. Media zullen een eenzijdige berichtgeving verstrekken die het perspectief van de overheid over een bepaald thema bevat als er geen andere invloedrijke partijen zijn die het perspectief van de overheid ter discussie stellen (Hayes & Guardino, 2010, p.61). In democratische samenlevingen spelen de geluiden van de elite die door de media worden gepresenteerd een cruciale rol in de vorming van de publieke opinie, vooral in kwesties die op het internationale terrein spelen (Hayes & Guardino, 2010, p.62). Dit komt doordat deze kwesties moeilijk te verbinden zijn met het dagelijks leven en de belevingswereld van lokale individuen. Daarom wordt domesticatie van het nieuws gebruikt om het internationale nieuws te verbinden met het dagelijks leven van de lokale burgers. Daarbij worden

uitspraken en standpunten van binnenlandse politici over de internationale kwesties verwerkt in de berichtgeving (Alasuutari et al., 2013, p.699). Ook is de informatiestroom over dit soort kwesties vaak gevoelig voor overheidscontrole en vaak is een oproep tot de nationale eenheid over deze kwesties kenmerkend voor de mediaberichtgeving. Daarom spelen politieke elites de rol van opinieleider in dit geval, vooral in de VS (Hayes & Guardino, 2010, p.62). De geluiden van deze politieke elites kunnen dus de aanleiding zijn voor een verandering in de massa-opinie over het beleid op internationaal gebied. Ook als het gaat om enkele politieke elites die tegenperspectieven bieden is het voldoende om verschillende nieuwe meningen onder het publiek te brengen. Dit was het geval tijdens de Amerikaanse oorlog in Vietnam. Pas nadat de oorlog werd bekritiseerd door oppositieleiders van de democratische partij, vond onder Amerikanen een massa-polarisatie over deze oorlog plaats (Hayes & Guardino, 2010, p.62).

Maar de journalistieke onafhankelijkheid en de kritische geluiden zijn niet helemaal afwezig in de mediaberichtgeving over gebeurtenissen in het buitenland. Volgens Entman (2004) speelt er vaak een andere dynamiek bij het maken van nieuws over nieuwe internationale gebeurtenissen waarin een dominant paradigma ontbreekt. Nieuwsmedia zullen deskundigen benaderen en personen die andere perspectieven kunnen bieden buiten het perspectief van de overheid of het regeringsstandpunt. Ze zullen ook de perspectieven van politieke elite-tegenstanders moeten bieden. Zo wordt het moeilijker voor de politieke elite om de perspectieven in het nieuws te domineren (p.5). Hayes en Guardino (2010) geven de periode van de Eerste Golfoorlog van 1990-1991 als een voorbeeld van zo'n dynamiek. Er was in die periode een balans tussen de perspectieven die aanwezig waren in berichtgeving in kranten en opiniestukken over de oorlog in het Amerikaanse nieuws (61). Er waren dus kritische geluiden tegen het beleid aanwezig, maar het merendeel van deze geluiden ging over de acties die de VS in de regio heeft uitgevoerd waarbij inhoudelijk en fundamentele vragen over de Amerikaanse doelen in het gebied ontbraken. Ook ontbraken deze kritische geluiden in de massamedia, zoals het tv-nieuws in prime time (Hayes & Guardino, 2010, p.61).

Journalisten streven in hun werk naar het naleven van de journalistieke principes waarmee ze werken. Dit zijn: objectiviteit, volledigheid, transparantie en onpartijdigheid.

Door het naleven van deze principes proberen journalisten evenwichtige berichtgeving te garanderen. Een belangrijk principe hiervoor is hoor en wederhoor, waarbij verschillende standpunten over een issue de ruimte krijgen in de berichtgeving (Koehler et al., 2019, p.237). Maar omdat media zich bij internationale kwesties vaak focussen op de binnenlandse politieke elitebronnen, krijgen de standpunten van de betrokkenen in het buitenland vaak weinig ruimte in de berichtgeving (Hayes & Guardino, 2010, p.62). Nieuwsmedia benaderen vaak de politici die de macht hebben om het nationale beleid over de internationale kwesties te bepalen. Daarom wordt het lokale publiek zelden aan de perspectieven van de buitenlandse betrokkenen blootgesteld (Hayes & Guardino, 2010, p.62). Een voorbeeld daarvan is de zogenaamde *de oorlog tegen het terrorisme* van de Verenigde Staten en Groot-Brittannië in Afghanistan die in 2001 begon. In de nieuwsmedia van beide landen circuleerden verhalen die de oorlog rechtvaardigen. In de Amerikaanse berichtgeving over de oorlog waren vooral overheidsambtenaren (pro-oorlog) aan het woord. Door hun standpunten werden de redenen en de motieven van de regering van George W. Bush om Afghanistan binnen te vallen op het publiek overgebracht. De nadruk lag op onderdrukking van vrouwen door de Taliban. De oorlog zou de vrouwen van Afghanistan bevrijden van de Islamitische onderdrukking door de Taliban en hen keuzevrijheid geven (Carruthers, 2011, p.26). Zelfs de First Lady Laura Bush benadrukte in een radiopraatje dat de oorlog voor de rechten van vrouwen onderdeel was van de oorlog tegen de terroristen die vrouwen onderdrukken (Versteeg, 2024).

Publieke en commerciële omroepen

De commerciële belangen die nieuwsmedia hebben en de publieke taken die zij vervullen, kunnen ook van invloed zijn op de nieuwsberichtgeving over conflicten en de keuzes voor het nieuws. Volgens Koehler et al. (2019) zijn commerciële nieuwsmedia gericht op media-inhoud die voldoet aan de eisen van het publiek en die zoveel mogelijk mediaconsumenten trekt. Dit komt doordat deze media gedreven worden door het maximaliseren van winst en steeds meer te maken hebben met meer concurrentie en dalende inkomsten van advertenties (p.235). Echter, de winstmaximalisatie is niet het enige wat journalistieke commerciële mediabedrijven in overweging nemen tijdens het maken van nieuws. Binnen een democratische samenleving is de rol van de journalistiek om het

algemeen belang te dienen. Dit speelt de belangrijkste rol in de overweging van journalisten over de inhoud van de berichtgeving (Koehler et al., 2019, p.235). Deze twee overwegingen leiden tot een vorm van berichtgeving waarbij de feiten aan het publiek worden overgebracht met meer nadruk op emoties. In de berichtgeving wordt de nadruk op de persoonlijke verhalen gelegd en niet op de instellingen (Koehler et al., 2019, p.236).

Bij sterk gecommmercialiseerde mediasystemen zoals in de Verenigde Staten hebben nieuwsmedia de neiging om 'zacht en sensationeel nieuws' te produceren, zoals nieuws over entertainment, sport en roddels. Dit soort nieuws is goedkoop te maken en wordt goed geconsumeerd door het publiek, wat uiteindelijk adverteerders trekt (Hallin & Mancini, 2004, 204). Volgens Bennett, (2004) weerspiegelt de gecommmercialiseerde media-inhoud de veranderende informatiebehoeften van het publiek. Het kan zijn dat het publiek minder behoefte heeft aan diepgaande informatie (140). Volgens Hallin en Mancini (2004) is het effect van commercialisering van het nieuws minder zichtbaar in het nieuwsaanbod in landen waar er sterke publieke omroepen zijn zoals in Noord- en West-Europa. Het nieuwsaanbod van publieke omroepen in gevestigde democratieën in West-Europa wordt gekenmerkt door veel aandacht voor publieke kwesties, grote hoeveelheden informatie over het beleid van de overheid en het nauwgezet toepassen van de journalistieke normen, zoals neutraliteit en onafhankelijkheid (p.196)

Echter, er is een patroon terug te zien in het media-aanbod van de publieke omroepen door de deregulering van de media die in de jaren tachtig in gang is gezet. Met de toename van commerciële omroepen, zijn de journalistieke normen bij de publieke omroepen geleidelijk verzwakt. Daardoor krijgt het publiek steeds minder relevante informatie, bijvoorbeeld over het beleid. Dus hoe dominantier de commerciële omroepen zijn, hoe minder publiek relevant het media-aanbod is (Bennett, 2004, p.138). Maar er zijn twee factoren die een grote invloed hebben op het gecommmercialiseerde media-aanbod en die onafhankelijk zijn van de informatiebehoefte van het publiek. De grote afhankelijkheid van nieuwsmedia op democratische instellingen als bron van nieuws en het proces van het verwerken van de informatie die door deze instellingen is verstrekt tot nieuws met de winstoverwegingen van nieuwsmedia in het achterhoofd leiden ertoe dat nieuwsmedia hun

nieuwsaanbod niet volledig kunnen afstemmen met de informatiebehoefte van het publiek (Bennett, 2004, p.140).

Samenvattend: Voordat het nieuws over de oorlog tussen Israël en Hamas bij de Nederlandse nieuwsconsument komt, gaat het door meerdere fasen. De vechtende partijen maken gebruik van de media om de internationale publieke opinie te winnen en daarbij hun politieke doelen te bereiken. Ze zetten Image Fare in om hun gewenste boodschap te promoten op basis van terugkerende narratieven: het zelfverdediging-narratief van Israël en het slachtoffer-narratief van Hamas. De internationale media pakken de krachtigste beelden die de vechtende partijen aanbieden en gieten deze in bestaande frames over het conflict. Deze frames moeten passen bij de gebeurtenissen die plaatsvinden in het oorlogsgebied en bij het perspectief van het publiek over het conflict. Media gebruiken episodische en thematische frames. Episodische frames richten zich op specifieke gebeurtenissen, terwijl thematische frames een bredere context bieden. Episodische berichtgeving kan leiden tot een vereenvoudigde toeschrijving van verantwoordelijkheid en beïnvloedt de publieke opinie. De nieuwsproductiecyclus is complexer bij conflict berichtgeving, vanwege de langdurige geschiedenis en de noodzaak voor journalisten om keuzes te maken die toegankelijk zijn voor het publiek. De indexeringshypothese suggereert dat nieuwsmedia vaak de perspectieven van politieke elites volgen, vooral bij internationale kwesties. Dit kan leiden tot een eenzijdige berichtgeving. Commerciële belangen spelen ook een rol, door nieuwsorganisaties die neigen naar sensatiegericht nieuws om winst te maximaliseren, wat ten koste gaat van diepgaande en relevante informatie. Hierbij worden de volgende deelvragen gesteld om de hoofdvraag te beantwoorden:

- Is er sprake van Image Fare in de nieuwsberichtgeving van bij RTL Nieuws en NOS over de oorlog?
- Welke soorten frames zijn terug te vinden in de nieuwsberichtgeving van beide media over de oorlog (episodische of thematische frames)?
- Welke frames van (Noakes & Wilkins, 2002) zijn aanwezig in de berichtgeving over de oorlog?
- In hoeverre zijn elite sprekers en bronnen (zowel uit Nederland als uit Israël als uit Palestina) aanwezig in de berichtgeving over de oorlog?

Methode

In dit hoofdstuk komen de volgende onderwerpen aan bod: de keuze voor een kwalitatieve analyse, de samenstelling van de steekproef, de methode voor dataverzameling en de operationalisering van de in literatuur review besproken concepten. Ook wordt de data-analyse besproken.

Kwalitatief onderzoek

Voor dit onderzoek werd gebruikgemaakt van een kwalitatieve inhoudsanalyse (thematische analyse ofwel TA). Er werd gekozen voor kwalitatief onderzoek, omdat het diepgaande inzichten biedt over de onderliggende motivaties en betekenissen van de teksten (Aspers & Corte, 2019, p.146). Dit maakt een kwalitatieve analyse een geschikte aanpak voor het doel van dit onderzoek: het identificeren, analyseren en interpreteren van betekenispatronen in de berichtgeving over de oorlog tussen Israël en Hamas.

Sampling en dataverzameling

Voor dit onderzoek werden online artikelen van NOS.nl en RTL-Nieuws.nl over de oorlog tussen Israël en Hamas die op 7 oktober 2023 is begonnen, geanalyseerd en met elkaar vergeleken. Om een zinvolle vergelijking te maken, werden er zestig artikelen van minimaal driehonderd woorden geanalyseerd, dertig per medium. De artikelen werden op de website gezocht en opgeslagen op de computer in een google doc. In de periode tussen 7 oktober 2023 en 5 mei 2024 werd per week per website één online artikel geselecteerd. Op deze manier zijn de geanalyseerde artikelen verspreid over een zo'n lang mogelijke periode van de oorlog en bevatten ze zoveel mogelijk verschillende gebeurtenissen. Denk hierbij aan de aanvallen, staakt het vuren, hulpmiddelen en onderhandelingen. De variatie aan gebeurtenissen zorgde voor een rijkere analyse. Zo kwamen zoveel mogelijk aspecten over de vechtende partijen aan bod, en hoe er over hen is gesproken.

Om een niet bevooroordeelde en een representatieve analyse uit te voeren, werd de steekproef via een willekeurige selectie samengesteld. Om dat én voldoende in

berichtgeving te bereiken gedurende de maanden waarin de data werd geselecteerd, werd er gebruikgemaakt van *probability sampling*: een selectiemethode waarbij de selectie van de steekproef op een willekeurige manier wordt gedaan (Scribber, z.d.). Om de willekeurige selectie te bereiken, werden de onderzoekseenheden (de online artikelen) in de gehele populatie een gelijke kans gegeven om te worden geselecteerd.

Voor dit onderzoek werd een selectietool van de website random.org gebruikt om de willekeurige sampling uit te voeren. Elke week tussen de periode van 7 oktober tot en met 5 mei kreeg een nummer tussen de 1 en 30. Deze nummers werden genoteerd. Bij ieder nummer werden cijfers tussen de 1 en 7 genoteerd. Deze cijfers staan voor elke dag van de week: maandag: 1, dinsdag 2, woensdag 3, donderdag 4, vrijdag 5, zaterdag 6, en zondag 7. De tool biedt de mogelijkheid om een nummer tussen de 1 en 7 te selecteren binnen elke week van de 30 weken. Elke keer dat er op het knopje 'generate' gedrukt werd, selecteerde de tool willekeurig een nummer tussen de 1 en 7. Dit nummer werd genoteerd en op basis daarvan werd een artikel van RTL Nieuws en een artikel van NOS over het conflict geselecteerd op de dag van het nummer. In het geval dat er geen online artikelen gepubliceerd waren op de geselecteerde dag, werden er nieuwsberichten van de liveblog geselecteerd. In het geval dat deze ook ontbrak, werd de tool opnieuw gebruikt voor een selectie van een nieuwe dag. Dit werd herhaald totdat er een dag werd geselecteerd waarin een artikel over de oorlog werd gepubliceerd. In de bijlage (1) is het volledige schema van de geselecteerde dagen en de daarbij geselecteerde artikelen te vinden. De online artikelen moesten gerelateerd zijn aan de oorlog tussen Israël en Hamas die op 7 oktober 2023 begon. De artikelen moesten gaan over één of beide betrokken partijen in de oorlog en over de loop van de oorlog.

Operationalisering

Om de thematische analyse op een systematische manier te kunnen uitvoeren en vervolgens vast te kunnen leggen hoe de Palestijnen en Israëliërs worden gepresenteerd in de online artikelen van NOS en RTL Nieuws, werden de concepten *framing* en *Image Fare* opgedeeld in dimensies. Dit bood een instrument om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden. Hieronder worden de dimensies verder toegelicht.

Framing

Gebruik van bepaalde termen: Hierbij werd gekeken naar de woordkeuze om bepaalde gebeurtenissen rondom de oorlog te beschrijven. Er werd ook gekeken hoe naar de betrokkenen wordt verwezen. Denk hierbij aan termen zoals: terrorist, bezetting, zelfverdediging, veiligheid, mensenrechten en vluchtelingen. Er werd ook gekeken naar de frequentie van het gebruik van deze termen en aan welke betrokkenen in de oorlog deze termen worden toegeschreven.

Positieve en negatieve connotaties: Hierbij werd er gekeken naar de connotaties die de presentatie van een bepaalde gebeurtenis of een betrokkene oproepen.

Episodische framing: hierbij werd er gekeken in hoeverre de gebeurtenissen als losse gebeurtenissen in de berichtgeving zijn gemeld (afzonderlijke gevallen zonder een context erbij die ze verbindt aan een bredere historische en sociale implicatie die de onderliggende factoren die ernaar leiden toelichten). Hierbij werd er gekeken of er in een afzonderlijk artikel een context aan de gebeurtenissen is toegevoegd die de lezers helpt met het begrijpen van de onderliggende oorzaken van deze gebeurtenissen of dat deze context ontbreekt.

Thematische frames: hierbij werd er gekeken in hoeverre de gebeurtenissen in de online artikelen werden gerepresenteerd als een onderdeel van een bredere context, waarbij de onderliggende oorzaken binnen de historische en sociale context worden toegelicht. Er werd gekeken of er in elk artikel afzonderlijk diepere inzichten over het conflict aanwezig zijn. En of de gemelde actualiteiten in het artikel verbonden zijn aan grotere thema's, zoals nederzettingen en de tweestatenoplossing.

Image Fare

In het kader van informatievoorziening door de vechtende partijen over de gebeurtenissen op het strijdveld, het strategische verstrekken van beelden aan de internationale media om de publieke opinie over de oorlog te beïnvloeden en militaire en politieke doelen te legitimeren en uiteindelijk te bereiken. Hierbij werden de volgende vragen gesteld: Is er sprake van een overname van dramatische en krachtige beelden die

één of beide kanten van de oorlog verstrekken? Denk hierbij aan succesvolle operaties, precisie aanvallen op vijandelijke doelen, beelden en informatie over een humanitaire crisis, mensen in nood en beelden van slachtoffers. Zo ja, welke verhalen vertellen deze beelden, welke emoties roepen ze op die perspectieven van de betrokkenen versterken? Zijn de aspecten van Image Fare in tekst ook terug te vinden? Welke informatie van de vechtende partijen wordt het meest gebruikt in de online artikelen als betrouwbare informatie? Hierbij werd gekeken naar hoe de informatie in de artikelen wordt verwerkt.

Toelichting van perspectieven: Welke perspectieven worden toegelicht in het nieuwsartikel en door wie? Is er een balans in het presenteren van de perspectieven van beide partijen? Zo niet, naar welke kant kantelt de balans? Zijn er institutionele bronnen gebruikt in de online artikelen (geluiden van de elite)? Zo ja, welke? Of worden er juist gewone burgers als bron aangehaald?

Analyse

Er werd een thematische analyse gebruikt om de onderzoeksvraag te beantwoorden: Hoe wordt er in de Nederlandse nieuwsmedia gesproken over zowel de Israëlische als de Palestijnse kant tijdens de oorlog tussen Israël en Hamas in (2023)? Volgens Clarke en Virginia (2017) biedt TA de gelegenheid om codes en thema's uit de data te genereren. De codes vormen de kleinste analyse-eenheden die relevante kenmerken van de gegevens vastleggen, terwijl thema's grotere betekenispatronen vertegenwoordigen. Deze thema's dienen als middel om de analytische observaties van de onderzoeker te organiseren en rapporteren (p.297). Deze wetenschappers beschrijven TA als een flexibele methode die zowel geleid door de theorie als zonder theorie kan worden toegepast (Clarke & Virginia, 2017, p.297). TA is ook flexibel in termen van steekproefomvang en benaderingen van betekenis genereren. Het is geschikt om op grote schaal verschillende soorten teksten te analyseren, waaronder nieuwsartikelen. Het kan ook worden toegepast op zowel grote als kleine datasets (Clarke & Virginia, 2017, P.297). En TA dient als middel om zowel expliciete (manifeste) als onderliggende (latente) betekenissen in een tekst vast te leggen (Clarke & Virginia, 2017, P.297). Dit maakte TA de meest geschikte methode voor het doel van dit onderzoek: achterhalen of er sprake is van 'Image Fare' door de Israëlische en de Palestijnse

kanten in de nieuwsberichtgeving bij RTL Nieuws en NOS. Of er episodische frames worden gebruikt in de nieuwsberichtgeving en online artikelen van beide media over de oorlog of juist thematische frames.

De analyse werd uitgevoerd in de software ATLAS.ti. De analyse startte met het lezen van de artikelen. Aan de hand van de hierboven beschreven dimensies van framing en Image Fare, werden er losse stukjes van de artikelen gecodeerd die relevant waren voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Er werd gekeken welke van de volgende frames zijn gebruikt in de online artikelen van RTL Nieuws en de NOS om de gebeurtenissen van de oorlog aan te duiden: negatieve frames: Palestijnen als terroristen, of als gewelddadige mensen of militanten en of als oorzaak van de oorlog, Positieve frames: Palestijnen als slachtoffers, of mensen die een legitiem en gerechtvaardigde strijd hebben. Tot slot werd achterhaald in hoeverre beide media afhankelijk zijn van sprekers en bronnen van de elite (zowel uit Nederland als uit Israël als uit Palestina) in de berichtgeving over de oorlog tussen Israël en Hamas. Dit leverde open codes op die beschrijvingen voor de data bevatten. De open codes werden gegroepeerd in categorieën (axiale codes) die hetzelfde onderwerp, thema, fenomeen of concept met betrekking tot de onderzoeksvraag beschrijven. Deze categorieën werden gegroepeerd in overkoepelende thema's (selectieve codes). Dit zijn: 'Daders', 'slachtoffers', 'vijandbeeld' en 'begin van de oorlog'. Deze overkoepelende thema's bevatten de frames die werden gebruikt in de berichtgeving over de oorlog tussen Israël en Hamas, Image Fare elementen of behandelde perspectieven of ontbrekende perspectieven. Zie de codeboom in bijlage (2). De overkoepelende thema's vormden dus antwoorden op de deelvragen. De elementen die uit de analyse naar voren kwamen, werden vergeleken met bestaande literatuur over het conflict. Denk hierbij aan de frames van Noakes en Wilkins (2002): negatieve frames zoals terroristen, gewelddadig of militant en oorzaak van het probleem. Positieve frames zoals slachtoffers, legitiem, gerechtvaardigd in de strijd en legitieme staat/zelfbeschikking (Noakes & Wilkins, 2002, p.665).

Als laatste stap binnen de analyse werd er een vergelijking gemaakt tussen de frames, elementen van de Image Fare en de perspectieven die aan bod kwamen bij de NOS en RTL Nieuws om te achterhalen of er essentiële verschillen zijn tussen de berichtgeving van deze twee nieuwsmedia. Bij de verschillen werd uiteindelijk naar een verklaring in de

literatuur gezocht. Zo leverde TA een volledige analyse op en hielp het een goede interpretatie te geven van de onderzochte online artikelen, wat uiteindelijk een antwoord op de onderzoeksvraag opleverde.

Betrouwbaarheid en validiteit

Om een hoge mate van betrouwbaarheid van een kwalitatief onderzoek te garanderen, is het van belang om het proces daarvan zo transparant mogelijk te maken. De transparantie kan bereikt worden door het gedetailleerd beschrijven van de gebruikte methode. Op deze manier wordt het onderzoek repliceerbaar. Dit wil zeggen dat het door andere onderzoekers op dezelfde manier kan worden uitgevoerd en dat dit dezelfde resultaten zal opleveren, met uitzondering van kleine afwijkingen (Van Zwieten & Willems, 2004, p.39). Deze afwijkingen zijn toe te schrijven aan de centrale rol die de onderzoeker speelt in de interpretatie van de data. Dat is voor dit onderzoek het geval. Alle processen en stappen van het onderzoek zijn uitgebreid. De open codes en de axiale codes die de thema's en het antwoord op de hoofdvraag vormen, zijn opgeslagen in de software ATLAS.ti die gebruikt werd om de analyse te maken. Deze laten de gemaakte keuzes en genomen stappen binnen de analyse zien, wat de betrouwbaarheid van het onderzoek verhoogt.

Interne validiteit in kwalitatief onderzoek gaat om de juiste concepten en topics gebruiken om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden. Dit kan gegarandeerd worden door zo duidelijk mogelijk de concepten uit de literatuur te operationaliseren (Van Zwieten & Willems, 2004, p.39). Voor dit onderzoek is de hoofdvraag opgedeeld in vier deelvragen die de concepten uit de literatuur bevatten en samen antwoord geven op de hoofdvraag. Deze concepten zijn geoperationaliseerd in dit hoofdstuk door ze op te delen in meerdere dimensies, wat ervoor zorgde dat de concepten minder abstract werden en een framework boden binnen de analyse om de hoofdvraag te beantwoorden. Voor dit onderzoek is externe validiteit niet van toepassing. Externe validiteit gaat over de generaliseerbaarheid van de uitkomsten van het onderzoek in alle gevallen (Nederlandse media). Omdat dit een kwalitatief onderzoek is, gaat het vooral over een bepaald fenomeen verkennen en begrijpen en niet over de generaliseerbaarheid van de bevindingen (Van Zwieten & Willems, 2004, p.39).

Resultaten

In dit hoofdstuk worden de uitkomsten van de thematische analyse die betrekking hebben op de onderzoeksvraag besproken aan de hand van vier thema's. Dit zijn: daders, slachtoffers, vijandbeeld en begin van de oorlog. Deze thema's illustreren hoe NOS en RTL Nieuws in hun online artikelen spreken over de oorlog tussen Israël en Hamas en de betrokken partijen daarin. Daarbij is meegenomen welke bronnen ze gebruiken om het nieuws over de gebeurtenissen daar te brengen. Elk van de vier thema's heeft subthema's die diepgaande inzichten bieden over de bevindingen van de analyse. Bij elke subthema worden voorbeelden gegeven van de online artikelen. De voorbeelden zijn voorzien van referentienummers die verwijzen naar de bron van het voorbeeld in de data. De bronverwijzingen zijn te vinden in de lijst 'Artikelen van RTL Nieuws en NOS' die volgt na de literatuurlijst.

Daders

Uit de analyse bleek dat beide nieuwsmedia gebruikmaken van frames waarin ze de vechtende partijen, Israël en Hamas als daders presenteren en vervolgens als reden voor de ellende voor zowel de Israëlische burgers als de Palestijnse burgers in de Gazastrook. De geanalyseerde data laat duidelijke verschillen zien in de berichtgeving van NOS en RTL Nieuws over welke van de vechtende partijen als schuldiger wordt gepresenteerd. Dat is terug te zien in de woordkeuze die deze nieuwsmedia gebruiken tijdens het toeschrijven van gebeurtenissen aan de vechtende partijen en de bronnen die worden gebruikt om deze gebeurtenissen aan te duiden en de personen die aan het woord komen in de online artikelen over de loop van de oorlog. In de volgende paragrafen wordt dieper op deze aspecten ingegaan. De uitkomsten van de analyse worden voor zowel de Palestijnen als voor Israël bij beide nieuwsmedia uitgelegd.

Hamas

Zowel de NOS als RTL zien de Palestijnse organisatie Hamas als 'dader'. Uit de data komen drie dominante subthema's over de acties van Hamas naar voren. Dit zijn: Hamas als dader, Hamas als de veroorzaker van leed in Gaza en de terroristische acties van Hamas.

Hamas als dader: Uit de analyse van de NOS-artikelen over de oorlog komen de daden van Hamas duidelijk naar voren. Hierbij gaat het om acties als raketten afschieten richting de Israëliische gebieden, propagandavideo's verspreiden en het uitvoeren van de aanvallen op 7 oktober die aanleiding waren voor de huidige oorlog. Deze acties worden beschreven als moedwillige acties van Hamas. Dit is terug te zien in de manier waarop deze acties zijn opgeschreven. De daden van Hamas zijn in actieve zinnen of bewoordingen verwerkt in de artikelen. "Hamas schoot duizenden raketten af op Israëliische steden. Ook braken terroristen door het grenshek van de Gazastrook heen, vermoordden ze Israëliërs in grensposten en in hun huizen en richtten ze een bloedbad aan op een muziektfestival" (NOS, bron 1). Ook wordt regelmatig de suggestie gewekt dat Hamas achter bepaalde daden zit, terwijl er geen direct bewijs voor is. Hierbij wordt verder ingegaan op gebeurtenissen dan het melden ervan. Er wordt dan een mogelijke verklaring geschetst voor deze gebeurtenissen.

In de video houdt de 23-jarige gijzelaar de Israëliische regering ervoor verantwoordelijk dat de gijzelaars nog vastzitten. Hij zegt ook dat premier Netanyahu 'zich moet schamen'. Het is onduidelijk in hoeverre dat zijn eigen mening is of dat er een vuurwapen op hem gericht is om hem tot deze uitspraken te dwingen, zoals vaker gebeurt als gijzelaars de boodschap van hun ontvoerders doorgeven. (NOS, bron 2)

Ook in de online artikelen van RTL Nieuws wordt Hamas gepositioneerd als dader, zo blijkt uit de analyse. Dat gebeurde vooral aan het begin van de oorlog op 7 oktober 2023. De aanval door Hamas wordt door RTL Nieuws bestempeld als 'bloedig'. "Het Palestijnse gebied wordt sinds 7 oktober, toen Hamas een bloederige aanval op Israël uitvoerde, aangevallen door Israël" (RTL Nieuws, bron 1). Net als bij de online artikelen van de NOS

worden deze gebeurtenissen beschreven als moedwillige acties van Hamas. Dit is af te leiden uit de actieve zinnen die worden gebruikt om de gebeurtenissen te presenteren, zoals het vorige voorbeeld laat zien. Als er geen voldoende bewijs is, wordt ook bij RTL soms de suggesties gewekt dat Hamas verantwoordelijk is voor bepaalde daden. Dit gebeurt op een minder dramatische manier dan bij de NOS. In plaats van een suggestie dat een vuurwapen gericht is op de gijzelaar, wordt bij RTL Nieuws gesuggereerd dat er blaadjes worden voorgehouden waaruit de gijzelaar moet voorlezen. “We weten natuurlijk niet of dit echt iets is wat hij vindt of dat hij gedwongen is. Het is ook goed mogelijk dat hem blaadjes worden voorgehouden” (RTL Nieuws, bron 2). Een belangrijk verschil is dat RTL Nieuws een nuance toevoegt als dit soort suggesties worden gedaan. “Aan de andere kant hebben vrijgelaten gijzelaars wel laten weten de tijd die ze vastzaten ook eng te hebben gevonden omdat er rondom hen heen werd gebombardeerd. En er zijn ook door Israëlische kogels en bommen gijzelaars gedood” (RTL Nieuws, bron 2).

Hamas als oorzaak van leed in Gaza: Hamas wordt regelmatig in de artikelen van de NOS geportretteerd als een oorzaak van het Palestijnse leed in Gaza. Als het gaat over de Israëlische aanvallen op publieke gebouwen in de Gazastrook wordt de reden van de aanval genoemd. Daarbij wordt vaak gebruikgemaakt van Israëlische bronnen, zoals de Israëlische overheid, het Israëlische leger of er wordt een Israëlische woordvoerder bijgehaald die argumenten geeft om de aanvallen te rechtvaardigen. Deze argumenten bevatten vaak beschuldigingen tegen Hamas. Deze hebben vaak betrekking op militaire acties van Hamas tegen Israël. Hamas zou de publieke ruimtes gebruiken voor militaire doeleinden. “Het leger van Israël heeft vaker gezegd dat publieke gebouwen als ziekenhuizen, scholen en moskeeën door de gewapende tak van Hamas worden gebruikt” (NOS, bron 3). Ook worden Israëlische argumenten gebruikt om de verantwoordelijkheid voor de doden en de verwoesting in Gaza bij Hamas neer te leggen. Zo zouden raketten van Hamas verkeerd zijn neergekomen en tot Palestijnse slachtoffers hebben geleid.

Israël houdt vandaag juist Hamas verantwoordelijk voor de ellende. ‘Er wordt gezegd hoeveel gebouwen zijn verwoest, maar niet in hoeveel daarvan Hamas boobytraps had gelegd, hoeveel daarvan een legitiem doelwit werden doordat ze door strijders

werden gebruikt, hoeveel zijn geraakt door de meer dan 2000 terroristische raketten die verkeerd neerkwamen.’(NOS, bron 4)

RTL Nieuws maakt ook vaak gebruik van Israëlische bronnen waarin Israëlische argumenten worden gebruikt om aanvallen op publieke gebouwen te rechtvaardigen. Daarbij wordt Hamas gepresenteerd als de veroorzaker van het leed Gaza. “Wel zegt de legerleiding opnieuw dat Hamas, de beweging waartegen Israël de oorlog voert, ziekenhuizen gebruikt als schild om zich achter te verschuilen” (RTL Nieuws, bron 12). Als het gaat om dit soort argumenten die de Israëlische perspectief over de militaire acties in de Gazastrook belichten, gaat RTL Nieuws dieper in op deze argumenten dan het alleen melden of een Israëlische bron aan het woord laten. Er wordt gebruikgemaakt van bronnen van internationale media, Nederlandse deskundigen om een nuance toe te voegen aan de Israëlische argumenten. “Er is volgens The Washington Post geen bewijs dat Hamas het Al Shifaziekenhuis in Gaza-Stad als commando- en controlecentrum gebruikte” (RTL Nieuws, bron 3). In dit voorbeeld maakt RTL Nieuws gebruik van The Washington Post als tegengeluid voor het argument van Israël.

Volgens André Nollkaemper, hoogleraar internationaal recht aan de Universiteit van Amsterdam, moeten we voorzichtig zijn met het trekken van conclusies. ‘Op grond van wat we tot nog toe gezien hebben niet, maar een finaal oordeel vellen kan nu drie weken later nog niet.’ (RTL Nieuws, bron 4)

In het vorige citaat haalt RTL Nieuws een deskundige aan om duiding te geven over bewijzen die Israël zou laten zien over de aanwezigheid van Hamas in het Al Shifaziekenhuis in Gaza.

Terroristische acties Hamas: Een dominant terugkerend patroon in de online artikelen van de NOS is de constatering dat Hamas een terreurorganisatie is die terroristische acties uitvoert. Dit patroon komt naar voren in de termen die worden gebruikt als er naar Hamas wordt verwezen in de berichtgeving over de oorlog. ‘Terroristische organisatie’, ‘terroristen’, ‘terreuraanvallen van Hamas’ en ‘moorden door Hamas’, zijn veelgebruikte termen in de berichtgeving van de NOS. “Terreurorganisatie Islamitische Jihad

heeft vanuit Noord-Gaza raketten afgevuurd op Israël” (NOS, bron 5). Deze termen komen ook overeen met de visie van de officiële bronnen vanuit de Nederlandse overheid over Hamas. De toenmalige minister van Buitenlandse Zaken Bruins Slot zei ook dat ze haar ‘oprechte medeleven’ betuigd had “voor de Israëlische slachtoffers van de afschuwelijke terroristische aanslag van Hamas op 7 oktober” (NOS, bron 6).

In de berichtgeving van RTL Nieuws worden ook af en toe dit soort termen gebruikt om naar Hamas en zijn acties te verwijzen. Maar het is ook duidelijk te zien dat het medium terughoudend is met het bestempelen van Hamas als een terroristische organisatie. De termen ‘terroristische organisatie’, ‘terroristen’ of ‘terreuraanvallen van Hamas’ komen een enkele keer naar voren in de geanalyseerde artikelen van RTL Nieuws. Vaak wordt naar deze groepering verwezen met alleen ‘Hamas’ of ‘de militante Palestijnse beweging’. “Wat Hamas wil, werd vanmorgen duidelijk. De militante Palestijnse beweging stelt een staakt-het-vuren voor die bestaat uit drie fases van elk 45 dagen” (RTL Nieuws, bron 5). De term ‘Hamas moord’ kwam helemaal niet naar voren bij RTL Nieuws.

Israël

Uit de analyse bleek dat er duidelijke verschillen tussen NOS en RTL Nieuws over hoe over de Israëlische acties, vooral militaire acties in de Gazastrook tijdens de oorlog wordt gesproken. Er zijn drie belangrijke subthema’s die naar voren komen over de acties van Israël. Dit zijn: Daden door anoniem, Israëlische helden en onbedoelde schade door het Israëlische leger.

Daden door anoniem: Dit gaat over gebeurtenissen zoals bombardementen, aanvallen waar burgerslachtoffers vallen waar er niet duidelijk naar een dader wordt gewezen. Deze gebeurtenissen betreffen slachtoffers aan de Palestijnse kant. Dit komt vooral naar voren in de berichtgeving van NOS over de oorlog. In tegenstelling tot hoe NOS over de daden van Hamas in actieve zinnen spreekt, wordt er bij de oorzaak van de gevallen slachtoffer gewezen naar levenloze objecten, zoals bommen. “Later op de dag trof een bom het huis in Nuseirat van een lokale tv-journalist. Hij en veertien familieleden kwamen om” (NOS, bron 7). Dit patroon is ook terug te zien bij de verwoeste publieke gebouwen in Gaza,

zoals ziekenhuizen waarover bekend is dat ze door het Israëlische leger zijn binnengevallen, maar de reden voor verwoesting wordt toegeschreven aan 'oorlogsgeweld'. "Nieuwsuur onderzocht 32 medische instellingen in het gebied. Zeker vijftientig daarvan liepen schade op als gevolg van bombardementen of ander oorlogsgeweld, vier zijn totaal verwoest" (NOS, bron 8).

Bij de berichtgeving van RTL Nieuws over de Israëlische acties in de Gazastrook wordt Israël duidelijk aangewezen als dader. Uit de analyse komt duidelijk naar voren dat Israël wordt gepresenteerd als een partij die bombardementen en aanvallen uitvoert waardoor veel doden en verwoestingen worden veroorzaakt aan de Palestijnse kant. Ook wordt Israël als een partij geportretteerd die mensen zonder proces arresteert, censuur op journalisten uitoefent en de Gazastrook blokkeert. Hierbij worden vaak bronnen van niet-gouvernementele organisaties (NGO's) en Palestijnse bronnen aangehaald, ook Arabische media, zoals Al-Jazeera. Al worden de zinnen niet actief geformuleerd, maar worden de daden duidelijk aan Israël toegeschreven. "Het meisje werd in haar huis gedood door een Israëlische raketaanval in Khan Younis, in Gaza," (RTL Nieuws, bron 6). Bij het gebruikmaken van NGO-bronnen worden vaak suggesties gedaan dat Israël de internationale recht schendt waardoor de NGO zorgen uitspreekt over de daden van Israël in de Gazastrook. Het volgende voorbeeld illustreert hoe RTL Nieuws NGO-bronnen verwerkt in de teksten over de Israëlische daden. Het betreft het Bureau van de Hoge Commissaris van voor de Mensenrechten (OHCHR). "Het bureau meldde 'ernstige zorgen' te hebben dat de aanvallen mogelijk buitenproportioneel zijn en daarmee mogelijk neerkomen op oorlogsmisdaden" (RTL Nieuws, bron 7). In enkele gevallen komt het voor dat bij de daden die aan Israël zouden kunnen toegeschreven dat Israël niet genoemd wordt als in dader. Maar dat kan niet gezien worden als een terugkerend patroon in de data.

Israëlische helden: Hier gaat het om hoe er over de militaire operaties van Israël in de Gazastrook wordt gesproken. Bij de NOS wordt vaak een positieve actie van het Israëlische leger toegevoegd aan de feitelijke informatie die wordt gemeld over deze operaties. Zo wordt over het leger gesproken als een entiteit die alles doet om burgerslachtoffers te voorkomen tijdens de oorlog. Hierbij worden Israëlische bronnen gebruikt, zoals woordvoerder van het Israëlische leger, minister van Defensie of Israëlische

mediabronnen. In de volgende tekst worden concrete acties van genoemd die de Israëlische kant toelicht als acties die bedoeld zijn om schade aan burgers in Gaza te voorkomen. “De Israëlische ambassadeur bij de VN, Gilan Erdan, zegt dat de waarschuwing bedoeld is om ‘de schade voor mensen die er niet bij betrokken zijn te minimaliseren’” (NOS, bron 9). Ook als het gaat over de oorlog in het algemeen en niet over specifieke operaties voor het Israëlische leger in Gaza, worden er ook teksten gebruikt die benadrukken dat Israël onderscheid maakt tussen Hamas en de gewone burgers in Gaza. In de volgende tekst wordt een citaat van de Israëlische premier gebruikt waarin wordt uitgelegd dat het doel van de oorlog is Hamas en niet de onschuldige burgers in Gaza. “In het hele citaat wordt volgens de advocaten duidelijk gemaakt dat Netanyahu specifiek doelde op Hamas en opriep ‘er alles eraan te doen om te voorkomen dat onschuldigen worden geschaad’” (NOS, bron 4).

Bij de berichtgeving van RTL Nieuws over de militaire operaties van Israël in de Gazastrook ligt de nadruk niet op de presentatie van het Israëlische leger als een entiteit die burgerslachtoffers wil voorkomen. Al worden veel Israëlische bronnen gebruikt door RTL Nieuws maar in de zeldzame gevallen worden positieve acties toegevoegd aan feitelijke informatie over de Israëlische operaties in de Gazastrook. In deze zeldzame gevallen komen de positieve acties niet zo uitgebreid aan de orde als bij de NOS. “Israël zegt dat het ‘voor de eigen veiligheid is’” (RTL Nieuws, bron 8). In dit voorbeeld gaat het over de Israëlische waarschuwing aan burgers in het noorden van Gaza te vertrekken naar het zuiden.

Nevenschade: Een terugkerend patroon in de berichtgeving van de NOS over de acties van Israël tijdens de oorlog, is het presenteren van de daden waarin slachtoffers vallen als een onbedoelde, zogenaamde ‘Nevenschade’. Het constateert dat de schade die door het Israëlische leger wordt verricht niet intentioneel is. De oorzaak ligt buiten de macht van Israël, zoals slechte coördinatie bij de dood van hulpverleners bij Israëlische Bombardementen of een fout. Daarbij worden Israëlische bronnen gebruikt om uitleg te verlenen over hoe de nevenschade is ontstaan. “Het ISW haalt de Israëlische legerradio aan, die zei dat niet nader genoemde toppers van het leger stafchef Halevi hadden gewaarschuwd dat ‘het coördinatiemechanisme met internationale hulporganisaties in de Gazastrook niet goed functioneerde’” (NOS, bron 10). Het kan ook een onbedoelde schade zijn die bij een bombardement ontstaat. “In een latere verklaring zei het leger dat ‘uit een

voorlopig onderzoek bleek dat tijdens de aanvallen ook andere gebouwen in de buurt van de doelen werden getroffen, wat waarschijnlijk onbedoelde schade aan nog meer niet-betrokken burgers veroorzaakte” (NOS, bron 11). Als het gaat over ‘Nevenschade’, biedt de NOS een tegengeluid van de slachtoffers of de naasten ervan die hun kant van het verhaal uitlichten. Denk hierbij aan gewonden of burgers die hun woning hebben verloren bij Israëlische bombardementen of collega’s van hulpverleners slachtoffers die omgekomen zijn bij Israëlische bombardementen. Vaak gaat het over een directe beschuldiging aan Israël. “Journalisten van AP zagen na de aanval hoe Palestijnen in paniek doden en gewonden wegdroegen. ‘We waren allemaal doelwit’, zei Ahmad Turokmani, die meerdere familieleden verloor onder wie zijn dochter en kleinzoon” (NOS, bron 11). Wanneer er over ‘nevenschade’ door het Israëlische leger wordt gesproken, worden er humanitaire of professionele aspecten die aan het leger toegeschreven zijn verwerkt in de teksten. Zoals, “het Israëlische leger de burgerslachtoffers bij de aanval op een vluchtelingenkamp ‘te betreuren” (NOS, bron 11). “Het leger evalueert de gevechten en ‘de geleerde lessen snel implementeert” (NOS, bron 12). Bij de incidenten waar Israëlische doden vielen in eigenvuur.

Bij gevallen waar het Israëlische leger spreekt van ‘nevenschade’ ligt RTL Nieuws de nadruk op de perspectieven van de slachtoffers. Anders dan de NOS begint RTL Nieuws met spreken met naasten van de slachtoffers aan het woord te laten. Hierbij worden gewone burgers of NGO’s als bron gebruikt. Daarna pas komt een Israëlische bron aan het woord die uitleg biedt voor hoe de schade ontstond. “Israël heeft de hulpverleners van World Central Kitchen (WCK) in Gaza afgelopen maandag ‘systematisch, auto voor auto’ aangevallen, zegt de oprichter van de organisatie” (RTL Nieuws, bron 9). In de kop wordt al duidelijk gemaakt dat het artikel vanuit de slachtoffers wordt geschreven: “Israël viel hulpverleners Gaza ‘systematisch’ aan, ‘auto voor auto” (RTL Nieuws, bron 9). Dit is de kop die RTL Nieuws heeft gebruikt over de incident waar Israël over nevenschade sprak die leidde tot de dood van hulpverleners van WCK terwijl de kop van de NOS was de volgende: “Israëlische leger zegt ‘nevenschade’ bij luchtaanval in vluchtelingenkamp te betreuren” (NOS, bron 11). In dit soort gevallen worden geen humanitaire of professionele aspecten aan het Israëlische leger zoals het geval bij de NOS.

Slachtoffers

Uit de analyse bleek dat de NOS en RTL Nieuws op verschillende manieren spreken over de slachtoffers aan beide kanten van de oorlog. De verschillen komen naar voren in woordkeuzes die de nieuwsmedia maken tijdens het spreken over de Israëlische en de Palestijnse slachtoffers. Daarnaast verschilt het wie aan het woord wordt gelaten om het leed van de slachtoffers of hun naasten uit te spreken. Uit de data kwamen drie subthema's naar voren. Dit zijn 'Israëlische leed', 'omgekomen Palestijnen' en 'Gedode strijders en gesneuvelde soldaten'. In de volgende paragrafen worden deze subthema's uitgelegd aan de hand van voorbeelden uit de data.

Israëlische leed: Als de NOS spreekt over de Israëlische slachtoffers worden er vaak niet-neutrale termen gebruikt die een connotatie bij de lezer opwekken dat de slachtoffers moedwillig door de dader zijn aangevallen. Uit de data kwam naar voren dat NOS gebruikmaakt van de termen 'vermoord', 'gegijzeld' en 'omgebracht'. Dit soort termen gebruikt de NOS in de redactionele teksten van de artikelen zoals in het volgende voorbeeld: "Eerder stond het aantal vermoorde festivalgangers op 270. Het festival vond plaats bij de kibboets Re'im" (NOS, bron 13). Ook worden er Israëlische bronnen geciteerd die dit soort niet-neutrale termen gebruiken. Kenmerkend voor citaten van Israëlische bronnen, is dat er dramatische teksten worden gebruikt die gruwelijkheden omschrijven waarmee de Israëlische slachtoffers te maken hebben. "Mensen werden gemarteld, levend verbrand, verminkt en ontvoerd. Als er genocide is gepleegd, dan was dat tegen Israël" (NOS, bron 4). Een van de belangrijkste kenmerken tijdens het spreken over de Israëlische slachtoffers is het gebruiken van bronnen die benadrukken dat het Israëlische leed blijvend is en niet ophoudt sinds de aanvallen van Hamas op 7 oktober. Daarvoor worden naasten van de slachtoffers van 7 oktober aan het woord gelaten. "Israëliërs lijden zo erg dat ze geen ruimte hebben voor ander leed. 'Ze zijn psychologisch niet in staat om zich de pijn van een ander voor te stellen of te erkennen'" (NOS, bron 16). Dit citaat is afkomstig van een Israëlische filosoof en historicus die familieleden had in de aangevallen gebieden door Hamas op 7 oktober. Dit leed kan ook worden getoond door familieleden van de gijzelaars die demonstreren aan het woord te laten komen in de artikelen.

Uit de analyse van de online artikelen van RTL Nieuws bleek dat het nieuwsmedium zelden spreekt over de Israëlische kant als slachtoffer. RTL Nieuws spreekt enkel over slachtoffers aan de Israëlische kant als het gaat om de slachtoffers van de Hamas-aanvallen op 7 oktober. Daarbij worden de termen 'doden' en 'ontvoerd' gebruikt in combinatie met de aantallen van de slachtoffers. "Israël bestookt de Gazastrook als reactie op de Palestijnse aanval op 7 oktober, waarbij ongeveer 1200 doden vielen en ongeveer 250 mensen werden ontvoerd" (RTL Nieuws, bron 10). Verder wordt er over Israëlische slachtoffers gesproken in het geval dat er nieuws wordt gemeld over de situatie van de gijzelaars die meegenomen zijn op 7 oktober door Hamas naar de Gazastrook. "In de video is een van die verwondingen zichtbaar, Goldberg-Polin mist een gedeelte van zijn arm. Toen hij op 7 oktober werd meegenomen door Hamas verloor hij dat stuk door een explosie" (RTL Nieuws, bron 2). In dit voorbeeld wordt er over een verwondde gijzelaar gesproken naar aanleiding van een video-publicatie van Hamas waarin de gijzelaar aan het woord is.

Omgekomen Palestijnen: Wanneer NOS spreekt over de Palestijnse dodelijke slachtoffers van de oorlog, worden er vaak aantallen gemeld in combinatie met een neutrale term, zoals 'doden' of 'omgekomen'. "In de oorlog zijn tot nu toe 11.078 Palestijnen om het leven gekomen" (NOS, bron 1). Voor het melden van het aantal doden aan de Palestijnse kant, haalt de NOS vaak het Palestijnse gezondheidsministerie in de Gazastrook als bron aan, maar er wordt ook vaak bij vermeld dat het ministerie onder controle is van Hamas. "Dat meldde het Palestijnse gezondheidsministerie in de Gazastrook. Dat ministerie staat onder controle van Hamas. Onder de doden zouden 4506 kinderen zijn. Ook zouden er 27.490 gewonden zijn gevallen" (NOS, bron 13). Een dominant patroon bij het spreken over de Palestijnse slachtoffers is dat de slachtoffer situatie wordt toegeschreven aan de gevolgen van de oorlog. De NOS spreekt over Palestijnen in Gaza als slachtoffers van hongersnood, gebrek aan schoon water en medicijnen, gevolgen van verwoeste ziekenhuizen en het vluchten door de oorlog. Daarvoor worden NGO's gebruikt als bron, zoals de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). "Bovendien worden steeds meer Gazanen ziek vanwege ondervoeding en gebrek aan schoon drinkwater. 'Dat maakt iedereen vatbaarder voor ziektes als hepatitis A en geelzucht. Mensen worden niet meer behandeld en sterven langzaam'" (NOS, bron 8). In enkele situaties laat de

NOS burgerslachtoffers aan de Palestijnse kant aan het woord. Maar dit is geen dominant patroon.

RTL Nieuws spreekt over het algemeen over Palestijnen als slachtoffers van de oorlog, bombardementen, honger, angst, wanhoop en gebreken aan middelen in de Gazastrook. Als het gaat over dodelijke slachtoffers worden zij vaak aangeduid met neutrale termen zoals, 'doden' en 'omgekomen' en minder neutrale termen, zoals 'gedood bij bombardementen'. Daarvoor wordt vaak gebruikgemaakt van het Palestijnse gezondheidsministerie. "Volgens de Palestijnen kwamen in de Gazastrook inmiddels ruim 30.000 mensen om het leven. Ook wegen, elektriciteits- en waterleidingen en rioleringsystemen zijn vernield" (RTL Nieuws, bron 10). Ook wordt er veel gebruikgemaakt van NGO-bronnen en bronnen van de Verenigde Naties (VN) als gaat over de honger en het gebrek aan middelen.

'Mensen raken bang, gefrustreerd en wanhopig. Hun angsten worden verergerd doordat ze geen beschikking hebben over telefonie en internet. Ze voelen zich alsof ze er alleen voor staan, afgesneden van hun eigen familie binnen Gaza en de rest van de wereld', zegt directeur Thomas White van de UNRWA. (RTL Nieuws, bron 11)

Kenmerkend voor het presenteren van het Palestijnse leed door RTL Nieuws is dat er vaak gebruik wordt gemaakt van dramatische en krachtige teksten, zoals 'doodvonnis voor Palestijnen', 'dood in de ogen kijken' en 'catastrofale situatie'. "De situatie in Gaza is catastrofaal", zegt Thea Hilhorst, hoogleraar humanitaire studies aan het Institute of Social Studies in Den Haag. Ze zegt erbij dat ze het woord catastrofaal niet vaak gebruikt" (RTL Nieuws, bron 11). Ook worden er dramatische teksten gebruikt om de gruwelijkheden, waar de Palestijnen in Gaza mee te maken hebben, te beschrijven. Hierbij worden er vaak naasten van slachtoffers of slachtoffers zelf aan het woord gelaten om een persoonlijk verhaal te vertellen. "Ze legden me op de eettafel,' vertelt ze. 'Mijn oom pakte een spons waarmee we afwassen, een stuk draad, wasmiddel en ontsmettingsmiddel, en begon mijn been te schrobben. Toen amputeerde hij het, zonder verdoving'" (RTL Nieuws, bron 12).

Gedode strijders en gesneuvelde soldaten: De analyse van de online artikelen van de NOS laat zien dat het nieuwsmedium verschillend spreekt over alle betrokkenen in de militaire acties in de Gazastrook en alle mensen die omkomen tijdens de gevechten. Over de Israëlische soldaten die stierven tijdens de gevechten wordt de term 'gesneuvelde militairen' of 'dode Israëlische soldaten' gebruikt. "Sinds de start van het grondoffensief zijn ruim 195 Israëlische militairen gesneuveld" (NOS, bron 14). Bij het melden van het aantal Hamasstrijders dat stierf tijdens de gevechten in de Gazastrook, wordt de term 'gedood' gebruikt. "Volgens veiligheidsadviseur van Israël zijn in de oorlog zeker 7000 Palestijnse militanten gedood" (NOS, bron 15).

In de geanalyseerde data van de online artikelen van RTL Nieuws wordt niets gezegd over de doden van de vechtende partijen. Daarom is het niet mogelijk om door deze analyse te achterhalen hoe RTL Nieuws de dode Hamasstrijders en Israëlische soldaten presenteert. Als het over Palestijnse doden gaat, dan gaat het over de burgerslachtoffers die om het leven kwamen in de Gazastrook tijdens de oorlog. Anders dan bij NOS, wordt er geen onderscheid gemaakt tussen burgers en Hamas-strijders als het aantal doden in de Gazastrook wordt gemeld.

Vijandbeeld

Uit de analyse bleek dat beide nieuwsmedia gebruik maken van Image Fare, waar bronnen van de vechtende partijen worden gebruikt om een positief beeld over zichzelf en een negatief beeld over de vijand te creëren. Image Fare vanuit Israël komt sterk naar voren in de analyse. Hierbij worden verschillende Israëlische bronnen gebruikt. Vanuit Hamas is Image Fare weinig aanwezig bij beide media. Uit de data kwamen twee subthema's naar voren. Dit zijn ' Hamas demoniseren, en 'Israëlische misdaden'. In de volgende paragrafen komen deze subthema's aan de orde.

Hamas demoniseren: Bij de berichtgeving van de NOS over de oorlog, wordt er veel gebruikgemaakt van Israëlische bronnen die de schuld van het lijden van zowel Israëliërs als Palestijnen aan Hamas geven. Kenmerkend aan de Israëlische Image Fare is dat het een directe beschuldiging inhoudt, die Hamas neerzet als het kwaad. Het legt ook de

verantwoordelijkheid van dodelijke slachtoffers bij Hamas. De Israëlische bronnen worden vaak geciteerd of geparafraseerd, vooral als het gaat om de gevolgen van de oorlog op de burgers in Gaza. Door Image Fare wordt Hamas gepresenteerd als een partij die haar eigen burgers (de Palestijnen) opoffert, strategie maakt van het lijden van Palestijnen en zoveel mogelijk burgerschade wil veroorzaken. In het volgende voorbeeld heeft de NOS een officiële Israëlische bron geciteerd, namelijk de Israëlische vertegenwoordiger bij de VN als reactie op de beschuldiging tegen Israël van het plegen van genocide. De vertegenwoordiger schoof de beschuldiging door aan Hamas. “Hamas laat de eigen burgers niet alleen in de steek, maar offert ze moedwillig op om propaganda en militaire doeleinden” (NOS, bron 4). Uit de data bleek dat het nieuwsmiddeel ook onofficiële Israëlische bronnen citeert die bijdragen aan een negatief beeld van Hamas. In het volgende voorbeeld wordt een Israëlische filosoof geciteerd naar aanleiding van de aanvallen van Hamas op 7 oktober. “Hamas heeft Israël’s bestaansrecht nooit erkend. Door de beelden van haat en geweld in te prenten bij miljoenen mensen, hopen de terroristen elke kans op vrede te vernietigen” (NOS, bron 16). De Israëlische bronnen die door de NOS worden gebruikt, schetsen een tegenovergesteld beeld over hoe Israël in de oorlog staat. Israël beschermt haar eigen burgers. In het volgende voorbeeld parafraseert de NOS de Israëlische vertegenwoordiger bij de VN: “Volgens hem heeft zijn land het recht en de plicht zijn burgers te beschermen tegen zo’n dreiging” (NOS, bron 4). Anders dan Hamas erkent Israël het leed van de Palestijnen en zou zelfs hulp aan de Gazastrook leveren. In het volgende voorbeeld gebruikt de NOS de woordvoerder van het Israëlische leger als bron. Deze spreekt over het overspoelen van Gaza met hulp. “Hagari zei ook dat Israël zelf voedsel- en andere hulp naar Gaza gaat sturen. De hulp zou binnengebracht worden via meerdere land-, lucht- en zeeroutes. ‘We proberen het gebied nu te overspoelen met hulpgoederen’, zei de woordvoerder” (NOS, bron 17).

De analyse voor de online artikelen van RTL Nieuws over de oorlog, laat zien dat ook RTL Nieuws Israëlische bronnen gebruikt die doen aan negatieve Image Fare van Hamas. Net als het geval was bij de NOS, presenteren deze bronnen Hamas als een partij die moedwillig misbruik maakt van de Palestijnen in Gaza om militaire en politieke doelen te bereiken. Hamas wordt dus beschuldigd van het inzetten van burgers in Gaza als menselijk schild, wat leidt tot veel burgerslachtoffers. “In plaats daarvan zet het in het noorden veel meer in op

menselijke schilden. Strijders vermengen zich met de bevolking, dus als het Israëlische leger ze wil uitschakelen is de kans op burgerslachtoffers heel groot” (RTL Nieuws, bron 13). Hamas wordt niet alleen beschuldigd van het inzetten van menselijke schilden, maar ook van de verantwoordelijkheid van de gevolgen van de oorlog op het dagelijks leven van mensen in de Gazastrook omdat de beweging van gebouwen als ziekenhuis ook gebruikt als schilden waar Hamasstrijders schuilen. In het volgende citaat reageert het Israëlische leger op de vraag waarom ziekenhuizen in de Gazastrook niet bereikbaar zijn, waardoor zware medische ingrepen buiten het ziekenhuis worden gedaan. “Wel zegt de legerleiding opnieuw dat Hamas, de beweging waartegen Israël de oorlog voert, ziekenhuizen gebruikt als schild om zich achter te verschuilen” (RTL Nieuws, bron 12). Ook wordt Hamas gepresenteerd als de partij die geen vrede wil als het gaat over internationale spanningen voor staakt-het-vuren. “Afgelopen weekend liet Israël weten dat Hamas een voorstel voor een bestand had afgewezen. Het kantoor van premier Benjamin Netanyahu meldde toen dat Israël daarom zijn doelen in Gaza ongeremd bleef nastreven” (RTL Nieuws, bron 14).

In tegenstelling tot de NOS maakt RTL Nieuws geen gebruik van niet-officiële bronnen die bijdragen aan Image Fare van Hamas. Kenmerkend voor de online artikelen van RTL Nieuws is dat er vaak analyserende teksten worden gebruikt als het gaat over beschuldigingen van Israël aan Hamas. Daarbij worden deskundigen en correspondenten van het medium in het gebied aangehaald. Deze voegen vaak nuances toe aan de beschuldigingen. In het volgende voorbeeld wordt de Midden-Oosten correspondent van RTL Nieuws geciteerd. In het citaat vertelt hij hoe Israël vaak de verantwoordelijkheid naar Hamas schuift: ““Israël zal beargumenteren dat het in zijn recht staat, en schuift alle verantwoordelijkheid voor het leed in Gaza in de schoenen van Hamas, dat op 7 oktober Israël aanviel”” (RTL Nieuws, bron 15).

Image Fare vanuit Hamas: Bij beide nieuwsmedia worden nauwelijks bronnen van Hamas gebruikt die bijdragen aan het schetsen van een negatief beeld over Israël. Er komen geen Hamas-leden of -leiders aan het woord in de online artikelen van NOS en RTL Nieuws. Beide nieuwsmedia gebruiken vaak de bronnen van persbureaus die actief zijn in het gebied. In de enkele gevallen waar Hamas als bron wordt gebruikt, is het vaak beperkt tot een melding dat Hamas de beschuldigingen die Israël maakt ontkent. Het volgende

voorbeeld van een citaat van RTL Nieuws illustreert hoe bronnen van Hamas worden gebruikt wanneer er sprake is van Image Fare. “Israël wijt het hoge aantal burgerslachtoffers aan Hamas. De gewapende groepering opereert vanuit woonwijken en zou burgers als levend schild gebruiken. Hamas spreekt deze beschuldiging tegen en legt de schuld bij het Israëlische leger” (RTL Nieuws, bron 13).

Begin van de oorlog

De analyse laat zien dat NOS en RTL Nieuws verschillende achtergrondinformatie en contexten bieden om een logische loop van de gebeurtenissen te schetsen. Bij de NOS komen vaak de aanvallen van Hamas op 7 oktober aan bod als achtergrondinformatie en bij RTL Nieuws wordt meer informatie over het Palestijnse – Israëlische conflict gegeven. Daarom wordt deze paragraaf ingedeeld in twee subthema’s. Dit zijn: ‘aanvallen op 7 oktober’ en ‘het Israëlisch-Palestijns conflict’. Deze wordt hieronder verder uitgelegd.

Aanvallen op 7 oktober: Uit de analyse bleek dat de NOS vooral achtergrondinformatie biedt over de oorlog vanaf de aanvallen van Hamas op 7 oktober 2023. Als het gaat om aanvullende informatie om context te bieden rondom de actualiteiten over de oorlog, dan worden deze aanvallen genoemd. Denk hierbij aan het aantal Hamas-strijders voor 7 oktober en na 7 oktober, het aantal bewoners van Gazastad voor de datum en daarna en de stichting van belangenorganisatie voor naasten van de Israëlische gijzelaars zoals het volgende voorbeeld laat zien: “Deze organisatie is kort na de aanslagen op 7 oktober opgericht door familieleden van ontvoerde Israëliërs” (NOS, bron 2). Verder biedt de NOS achtergrondinformatie over bijvoorbeeld de grootte van de Gazastreek en de nabije Israëlische gebieden en geeft de NOS uitleg over termen die niet in het dagelijks leven aan bod komen. Een voorbeeld hiervan is de ‘administratieve detentie’. In het volgende voorbeeld legt de NOS uit wat deze term betekent: “Deze maatregel in de Israëlische wet maakt het mogelijk om iemand op te pakken die wordt gezien als bedreiging voor de veiligheid, bijvoorbeeld bij verdenking van terrorisme” (NOS, bron 18).

RTL Nieuws biedt ook achtergrondinformatie over de oorlog en verwijst naar de aanvallen van 7 oktober als aanleiding van de oorlog en geeft extra uitleg over de

actualiteiten die in een artikel worden gemeld. Dit gaat vaak over de gevolgen van deze aanvallen op zowel de Israëliërs als de Palestijnen. De volgende twee voorbeelden laten zien hoe RTL Nieuws de aanvallen van 7 oktober als context gebruikt in de online artikelen: “Sinds 7 oktober zijn er volgens het Gezondheidsministerie in Gaza 28.858 Palestijnen omgekomen, voornamelijk vrouwen en kinderen. 80 procent van de bevolking heeft huis en haard moeten verlaten en een kwart lijdt ernstige honger” (RTL Nieuws, bron 16). Dit voorbeeld laat een terugblik zien op de aanvallen van 7 oktober in combinatie met de gevolgen op de Palestijnen. In hetzelfde artikel worden de gevolgen van deze aanvallen op de Israëliërs beschreven: “Bij de aanvallen op 7 oktober werden 1200 mensen gedood en 250 mensen gegijzeld. 112 van hen zijn vrijgekomen tijdens een staakt-het-vuren in november of acties van het Israëliëse leger” (RTL Nieuws, bron 16). Net als NOS biedt RTL Nieuws ook informatie over de grootte van de Gazastrook, het aantal inwoners, vluchtelingenkampen en geeft het nieuwsmedium uitleg over termen die niet in het dagelijks leven worden gebruikt. Zoals de term ‘genocide’ die RTL Nieuws in het volgende voorbeeld uitlegt in een historisch context:

Genocide kreeg direct na de Tweede Wereldoorlog, bij een conventie in 1948, een juridische definitie. Die zegt dat je kan spreken van genocide bij grootschalig geweld, maar alleen als ook bewezen is dat er een intentie was om een bevolkingsgroep te vernietigen. (RTL Nieuws, bron 17)

[Het Israëliësch-Palestijns conflict](#): Uit de geanalyseerde online artikelen van de NOS bleek dat het nieuwsmedium nauwelijks achtergrondinformatie biedt over de brede context waarin de oorlog plaatsvond, namelijk ‘het Israëliësch-Palestijns conflict’. Zoals in de vorige paragraaf wordt opgemerkt, wordt enkel achtergrondinformatie aangeboden over de aanvallen van 7 oktober die de directe aanleiding voor de oorlog vormden.

Bij RTL Nieuws is dit anders. De gebeurtenissen van de oorlog worden vaak geplaatst in een bredere context dan de oorlog zelf. Het gaat hier vooral over informatie over de geschiedenis van het Israëliësch-Palestijns conflict, de blokkade van Gaza, de twee Palestijnse autoriteiten en tweestatenoplossing: “De toekomst van Gaza lijkt onzekerder dan ooit. De VS en de EU sturen aan op een zogenoemde tweestatenoplossing waarbij Israël en

Palestina naast elkaar bestaan en elkaars grenzen erkennen” (RTL Nieuws, bron 5). Er werd maar één keer gesproken over de tweestatenoplossing in de geanalyseerde online artikelen van de NOS.

Conclusie en discussie

Het doel van dit onderzoek is te achterhalen hoe de betrokken partijen in de oorlog tussen Israël en Hamas, die begon op 7 oktober 2023, in de grootste Nederlandse nieuwsmedia NOS en RTL Nieuws worden geportretteerd. Door middel van een thematische analyse werden er 60 online artikelen van deze nieuwsmedia over de oorlog geanalyseerd, 30 per medium. De geanalyseerde artikelen zijn online gepubliceerd in de periode tussen 7 oktober 2023 en 5 mei 2024. In dit hoofdstuk worden de uitkomsten van het onderzoek, die betrekking hebben op het doel van het onderzoek, besproken en vervolgens wordt een antwoord gegeven op de onderzoeksvraag: hoe wordt er in deze twee prominente Nederlandse nieuwsmedia gesproken over zowel de Israëlische als de Palestijnse kant tijdens de oorlog tussen Israël en Hamas die begon in 2023? Daarna wordt gereflecteerd op de bestaande literatuur over het onderwerp door de verworven inzichten van dit onderzoek te vergelijken met de bestaande inzichten uit de literatuur. In dit hoofdstuk worden ook de beperkingen van dit onderzoek en suggesties voor vervolgonderzoek besproken.

Antwoord op de onderzoeksvraag

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden worden de deelvragen die in de literatuur naar voren kwamen beantwoord:

- Is er sprake van Image Fare in de nieuwsberichtgeving bij RTL Nieuws en NOS over de oorlog?
- Welke soorten frames zijn terug te vinden in de nieuwsberichtgeving van beide media over de oorlog (episodische of thematische frames)?
- Welke frames van Noakes & Wilkins (2002) zijn aanwezig in de berichtgeving over de oorlog?
- In hoeverre zijn elite sprekers en bronnen (zowel uit Nederland als uit Israël als uit Palestina) aanwezig in de berichtgeving over de oorlog?

De uitkomsten van deze deelvragen vormen samen het antwoord van de onderzoeksvraag. Als de NOS en RTL Nieuws spreken over Hamas, dan worden er vaak negatieve frames gebruikt. Hamas wordt geportretteerd als een 'terroristische beweging' die terroristische acties uitvoert. Dit komt vooral naar voren bij de terminologie die de NOS gebruikt om naar de beweging te verwijzen, zoals 'terroristische organisatie', 'terroristen' en 'terreuraanvallen'. Dit frame komt ook naar voren in de berichtgeving van RTL Nieuws over de oorlog, maar in mindere mate dan bij de NOS. Beide nieuwsmedia zien Hamas als een 'gewelddadige of militante beweging'. Bij de online artikelen van beide nieuwsmedia als het gaat over Hamas, wordt voornamelijk gesproken over de gewelddadige acties die de beweging uitvoert. Hamas wordt door de NOS en RTL Nieuws gepresenteerd als een militante beweging die bloedige aanvallen uitvoert, Israëliische burgers ontvoert, raketten afschiet en dwang uitoefent op gijzelaars. Vooral RTL Nieuws verwijst naar Hamas als militante beweging. De strijd die Hamas voert, wordt als niet-legitiem, of gerechtvaardigd gepresenteerd door beide media.

Bij RTL Nieuws zijn de aanvallen op 7 oktober door Hamas de aanleiding van de oorlog met Israël, terwijl bij de NOS Hamas als oorzaak opvoert. De NOS beschrijft Hamas als de partij die de veroorzaker is van het leed van zowel de Israëliërs als de Palestijnen. Palestijnse burgers worden over het algemeen bij zowel de NOS als RTL Nieuws als slachtoffers gezien. Maar er zijn verschillen tussen de twee nieuwsmedia in hoe over deze 'slachtoffers' wordt gesproken. Hierbij maakt de NOS gebruik van neutrale termen, zoals 'doden' en 'omgekomen'. Deze termen worden gecombineerd met de aantallen slachtoffers en er komen nauwelijks getroffen burgers of andere betrokkenen aan het woord bij de online artikelen van de NOS. Het leed wordt vaak toegeschreven aan de gevolgen van de oorlog. Honger en gebrek aan medicijnen zouden door de oorlog zijn veroorzaakt en mensen zijn 'omgekomen door bombardementen'. Daarbij wordt geen dader genoemd.

RTL Nieuws duidt ook Palestijnse slachtoffers met neutrale termen als het gaat over het totaal aantal dodelijke slachtoffers van de oorlog, maar ook minder neutrale termen zoals: 'Gedood door bombardementen.' Palestijnse slachtoffers worden ook bij RTL Nieuws als slachtoffers van de gevolgen van de oorlog gepresenteerd, maar daarbij worden krachtiger termen gebruikt zoals 'de dood in de ogen kijken' en 'catastrofale situatie'. Een

belangrijk verschil tussen RTL Nieuws en de NOS is dat RTL Nieuws veel Palestijnse slachtoffers of naasten van hen aan het woord laat. Deze voegen human interest elementen toe aan de artikelen.

Ook als het gaat om berichtgeving over de Israëlische kant zijn er verschillen tussen RTL Nieuws en de NOS. De NOS verwijst niet direct naar Israël als dader die dodelijke slachtoffers veroorzaakt. Het Israëlische leger wordt positief geportretteerd, als een leger dat een legitieme oorlog uitvoert. In de berichtgeving van de NOS komt naar voren dat het leger professioneel en humaan te werk gaat en probeert om burgerslachtoffers te voorkomen. Ook zou het Israëlische leger onderscheid maken tussen onschuldige burgers en Hamasstrijders. Burgerslachtoffers zijn daarbij nevenschade of niet-intentionele schade. RTL Nieuws verwijst behalve naar Hamas ook naar Israël als degene die doden en verwoestingen in de Gazastrook veroorzaakt en Gaza blokkeert. Ook wordt de suggestie gewekt dat Israël de mensenrechten schendt. Als er over nevenschade wordt gesproken, ligt de nadruk bij RTL Nieuws vooral bij de slachtoffers. Deze komen aan het woord.

De NOS spreekt bij Israëliërs in het algemeen over slachtoffers van de aanvallen van Hamas die lijden onder de gevolgen van de aanvallen op 7 oktober. Vaak worden er krachtige teksten gebruikt om het leed van Israëliërs te beschrijven. Als het over Israëlische slachtoffers gaat, voegt de NOS vaak human interest elementen toe aan de artikelen. Zo worden er regelmatig naasten of nabestaanden van de slachtoffers aan het woord gelaten. RTL Nieuws spreekt alleen over Israëliërs als slachtoffers als het gaat over de mensen die te maken hadden met de aanvallen op 7 oktober, zoals de doden die zijn gevallen en de gegijzelden die zijn meegenomen door Hamas. Dit gebeurt vaak in combinatie met het aantal slachtoffers.

Image Fare is sterk aanwezig in de berichtgeving van de NOS en RTL Nieuws. Beide nieuwsmedia gebruiken vaak officiële Israëlische bronnen die elementen van Image Fare bevatten. Dit gaat voornamelijk over uitspraken waar Hamas wordt gedemoniseerd. Hamas zou misbruik maken van het leed van de Palestijnen en offert eigen burgers op voor haar doelen, zowel de politieke als de militaire doelen. NOS gebruikt ook onofficiële Israëlische bronnen die aan negatieve Image Fare van Hamas bijdragen, zoals Israëlische burgers. Ook

dragen de Israëlische bronnen bij aan het schetsen van een positief beeld over Israël in de berichtgeving over de oorlog. Israël wordt gepresenteerd als degene die het leed van de Palestijnen erkent en hen wil helpen. Een belangrijk verschil tussen de NOS en RTL Nieuws als het gaat om Image Fare is dat RTL Nieuws verder gaat dan alleen het melden van de elementen van Image Fare. Het maakt gebruik van extra bronnen, zoals deskundigen en eigen correspondenten die extra duiding geven met vaak kritische analyses over de Israëlische uitspraken. Image Fare vanuit Hamas ontbreekt in de berichtgeving van beide nieuwsmedia.

In de nieuwsberichtgeving van beide media wordt veel gebruikgemaakt van elitebronnen vanuit Israël en Nederland en nauwelijks vanuit de Palestijnse kant. Als er Palestijnse bronnen worden gebruikt, zoals het Palestijnse ministerie van Volksgezondheid in Gaza, dan wordt erbij gemeld dat deze onder controle van Hamas staat, wat onbetrouwbaarheid van de bron suggereert. Dit kan een verklaring zijn voor het beeld dat wordt geschetst over de betrokkenen in de oorlog en de sterke aanwezigheid van de Image Fare vanuit Israël. RTL Nieuws maakt ook veel gebruik van NGO-bronnen en laat Palestijnse burgers aan het woord, wat bijdraagt aan de sterke aanwezigheid van het slachtofferframe van de Palestijnen.

De NOS en RTL Nieuws maken in de meeste gevallen in hun nieuwsberichtgeving gebruik van episodische frames. De gebeurtenissen van de oorlog worden gemeld als losse gebeurtenissen zonder deze te verbinden aan een bredere context. Dit is vooral te zien in de liveblog van beide media. Episodische frames zijn sterker aanwezig bij de NOS. Er wordt over de hele oorlog gesproken als een losse gebeurtenis die op 7 oktober 2023 begon, zonder het te verbinden aan de bredere sociale en historische context van het Israëlisch-Palestijns-conflict. Daar verschilt RTL Nieuws in. Het medium maakt vaker gebruik van thematische frames. Er wordt vaker in de berichtgeving gesproken over de geschiedenis van het conflict over het algemeen, de geschiedenis van de blokkade van de Gazastrook en de tweestatenoplossing.

Dus het antwoord op mijn titelvraag 'Wiens verhaal wordt verteld?' luidt als volgt: Beide media vertellen het verhaal van Hamas als een terroristische en gewelddadige

organisatie. NOS vertelt het verhaal van de Israëlische slachtoffers en presenteert Israël als een partij die een legitieme strijd voert. NOS presenteert de Palestijnen ook als slachtoffers van de gevolgen van de oorlog. RTL Nieuws vertelt het verhaal van de Palestijnse slachtoffers van het Israëlische geweld.

Theoretische reflectie

De uitkomsten van dit onderzoek over de berichtgeving over de betrokken partijen in de oorlog tussen Israël en Hamas, laten zien dat er sinds 7 oktober 2023 verschuivingen zijn in hoe de media over deze partijen schrijven. Dat is vooral terug te zien bij RTL Nieuws. Vlak na de aanvallen van 7 oktober 2023 lag de nadruk bij het frame van Palestijnen als terroristen, die gewelddadig zijn en die de oorzaak van het probleem zijn. Niet veel later was er bij RTL Nieuws een duidelijk patroon van Palestijnen als slachtoffer.

De verschuiving in de manier waarop de Palestijnen verschijnen in de media, zoals bleek uit het onderzoek van Noakes en Wilkins (2002), is terug te zien bij RTL Nieuws. Deze verschuiving kan te maken hebben met de context van de gebeurtenissen, zoals Noakes en Wilkins (2002) in hun onderzoek stelden. Omdat de oorlog op 7 oktober 2023 als reactie op de aanvallen van Hamas begon en de meeste gebeurtenissen plaatsvonden op de Gazastrook waar veel Palestijnse slachtoffers vallen tijdens de oorlog, gaat het nieuws vaker over Palestijnse slachtoffers. Dat kan leiden tot meer slachtofferframes als er over Palestijnen wordt gesproken. Ook kan deze verschuiving te maken hebben met de stemming en de behoeften van het publiek. Dit komt overeen met de stelling van Bennett (2004) over de gecommmercialiseerde media-inhoud die verandert met veranderende nieuwsbehoeften van het publiek (p.140). Gezien de commerciële belangen om een groot publiek te bereiken, kan het zijn dat dit nieuwsmedium zich meer richt op sensationele gebeurtenissen van de oorlog. Deze zijn makkelijker te produceren en maken impact op het publiek, waardoor ze het sneller gaan lezen.

Bij de NOS is de verschuiving in berichtgeving minder te zien. Al worden ook hier de Palestijnse burgers wel als slachtoffers geportretteerd, toch blijft bij de NOS de Palestijnse organisatie Hamas de enige oorzaak van het probleem. Er zijn meerdere elementen van

Image Fare die Yarchi en Ayalon (2023) in hun onderzoek noemen, aanwezig in de berichtgeving van beide nieuwsmedia. Het Israëlische narratief dat Israël positioneert als partij die de eigen burgers verdedigt tegen de dreigingen van de Palestijnse terroristische organisaties (p.127), is terug te zien bij zowel de NOS als bij RTL Nieuws.

RTL Nieuws wijkt wel af. Hoewel het medium het Israëlische narratief overneemt, wordt dit narratief vaker bevestigd in de berichtgeving. Ook wordt dit narratief gebruikt om de acties van Israël in de oorlog te rechtvaardigen. Het Palestijnse narratief dat Yarchi en Ayalon 2023 schetsen, is aanwezig in de berichtgeving van RTL Nieuws, maar nauwelijks aanwezig in de berichtgeving van de NOS. Dit narratief laat Israël zien als bezetter die de rechten van Palestijnen schendt door onschuldige burgers, onder wie veel kinderen, verschillende soorten van onrecht aan te doen.

Deze verschillen in Image Fare kunnen verklaard worden door de indexeringshypothese van Hayes en Guardino (2010). Deze onderzoekers constateren dat nieuwsmedia ertoe neigen een select aantal bronnen te volgen en vervolgens de perspectieven van deze bronnen aan het publiek te presenteren. Deze bronnen zijn vaak politieke leiders of andere officiële bronnen, zoals regeringsfunctionarissen (p.61). Hayes en Guardino (2010) stellen dat deze bronnen als betrouwbaar door de media worden gezien (p.61). Dit verklaart de sterke aanwezigheid van de Israëlische officiële bronnen in de berichtgeving van de NOS en vervolgens verklaart dit de sterke Image Fare vanuit de Israëlische kant en de afwezigheid van Image Fare vanuit Hamas; de organisatie die door het Europese Parlement als terroristische organisatie wordt aangemerkt (Het Europees Parlement, 2023).

Echter, de indexeringshypothese neemt niet de kritisch journalistieke geluiden weg. Hayes en Guardino (2010) stellen dat nieuwsmedia andere bronnen van informatie zoeken bij internationale gebeurtenissen waar duidelijk een perspectief afwezig is. Deze bronnen bieden andere perspectieven dan het dominante perspectief. Deze bronnen kunnen deskundigen zijn die analyses en duiding kunnen bieden bij de gebeurtenissen (p.61). Dit verklaart de bevestiging van Image Fare vanuit Israël in de berichtgeving van RTL Nieuws. Het

feit dat het medium burgerslachtoffers uit de Gazastrook aan het woord laat, zorgt voor de aanwezigheid van Image Fare vanuit de Palestijnse kant.

Beperkingen, relevantie en aanbevelingen

Dit onderzoek geeft inzichten in de manier waarop de twee Nederlandse nieuwsmedia over de betrokkenen in de oorlog tussen Israël en Hamas spreken. Deze inzichten kunnen worden gebruikt door nieuwsredacties om kritisch naar hun berichtgeving te kijken. Niet alleen over de oorlog tussen Israël en Hamas, maar ook over het hele Israëlisch -Palestijns conflict. Het onderzoek kent echter beperkingen. Omdat het onderzoek beperkt is tot de online artikelen van de NOS en RTL Nieuws en specifiek gaat over teksten, kunnen de verworven inzichten alleen iets zeggen over de online uitingen van deze media over de oorlog. Het onderzoek biedt dus geen inzichten over de visuele uitingen van deze nieuwsmedia over de oorlog. Beide nieuwsmedia hebben dagelijkse nieuwsuitzendingen op de televisie. Daar kunnen verschillende dynamieken en conventies gelden dan die bij het produceren van online artikelen.

Ook is niet mogelijk door dit onderzoek te achterhalen welke rol de journalisten en de samenstellingen van de redacties spelen in de berichtgeving over de oorlog. Zoals Vos en Russell (2023) stellen, spelen de journalisten de cruciale rol van *gatekeepers*. Dit betekent dat ze ervoor zorgen dat de verhalen die worden gemaakt aan een bepaalde standaard voldoen die sociaal geaccepteerd is (Vos & Russell, 2013, p.2334). Om een totaalbeeld te kunnen geven over hoe deze media berichten over de betrokkenen in de oorlog tussen Israël en Hamas is het daarom van belang om een kwalitatieve vervolganalyse te doen van de nieuwsitems over de oorlog in de visuele uitingen (uitzendingen) van de NOS en RTL Nieuws. Dit onderzoek kan worden uitgevoerd in combinatie met diepte-interviews met de journalisten die deze nieuwsitems maken. Hierbij worden de journalisten gevraagd naar hoe ze hun rol in de berichtgeving zien en ervaren.

Voor de transparantie van dit onderzoek, is het van belang om aan te geven dat ik als journalist bij RTL Nieuws werk. Dit betekent dat ik zelf ook betrokken ben in de berichtgeving over de oorlog tussen Israël en Hamas bij RTL Nieuws. Uit de willekeurige selectie van de online artikelen van RTL Nieuws zijn twee artikelen geselecteerd die ik heb

geschreven. Net als de rest van de artikelen zijn deze geanalyseerd volgens de procedure zoals in de methode is beschreven. Verder had ik weinig overzicht over hoe de berichtgeving over de oorlog bij RTL Nieuws er in het geheel uitziet. Het is ook belangrijk om aan te geven dat ik als onderzoeker afkomstig ben uit Palestina. Dit kan een rol hebben gespeeld in de keuze van het onderwerp van het onderzoek. De culturele bagage die aan mijn achtergrond hangt, kan dus een rol spelen in de manier waarop de data werd geïnterpreteerd. Ik geef mijn rol als journalist bij RTL Nieuws en mijn betrokkenheid bij het conflict door mijn achtergrond aan het einde van het onderzoek aan om te voorkomen dat de lezer met een bevooroordeelde bril het onderzoek leest.

Literatuurlijst

- Alasuutari, P., Qadir, A., & Creutz, K. (2013). The domestication of foreign news: news stories related to the 2011 Egyptian revolution in British, Finnish and Pakistani newspapers. *Media, Culture & Society*. 35(6).
<https://doi.org/10.1177/0163443713491299>
- Algemeen Dagblad. (2023, 23 oktober). Als Palestina-sympathisanten pro-Israël-demonstratie passeren, loopt het uit de hand in Rotterdam. *Algemeen Dagblad*. Geraadpleegd op 30 juni 2024, van <https://www.ad.nl/rotterdam/als-palestina-sympathisanten-pro-israel-demonstratie-passeren-loopt-het-uit-de-hand-in-rotterdam~a8995b71/>
- Aspers, P., & Corte, U. (2019). What is qualitative in qualitative research. *Qual Sociol* 42, 139–160. <https://doi.org/10.1007/s11133-019-9413-7>
- Bennett, W.L. (2004). Global media and politics: Transnational communication regimes and civic cultures. *Political Science*. 7, 125-148.
<https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.7.012003.104804>
- Bennett, W.L., & Serrin, W. (2005). The watchdog role. In Overholser, G., & Hall Jamieson, K. (Eds.), *The press* (pp. 169-188). Oxford University Press.
- Bennett, W.L., Lawrence, R.G., & Livingston, S. (2007). *When the press fails: Political power and the news media from Iraq to Katrina*. University of Chicago Press.
- Carter, M.J. (2013). The hermeneutics of frames and framing: An examination of the media's construction of reality. *Sage Open*. <https://doi.org/10.1177/2158244013487915>
- Carruthers, S.L. (2011). *The media at war*. Red Globe Press.
- Clarke, V., & Virginia, B. (2017). Thematic analysis. *The journal of positive psychology*. 12(3), 297-298. <https://doi.org/10.1080/17439760.2016.1262613>
- Deuze, M.J.P. (2002). *Journalists in The Netherlands: an analysis of the people, three issues and thee (inter-) national environment*. Aksant Academic Publishers.
- Edson, C., Tandoc, J., & Vos, T.P (2016). The journalist is marketing the news: Social media in the gatekeeping process. *Journalism Practice*. 10(8), 950-966.
<https://doi.org/10.1080/17512786.2015.1087811>
- Entman, R. M. (1993). Framing: towards clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*. 43(4), 51-58.
https://scholar.google.nl/citations?view_op=view_citation&hl=nl&user=5bPxbI0AAA&AJ&citation_for_view=5bPxbI0AAAAJ:2osOgNQ5qMEC
- Entman, R.M. (2004). *Projections of power: framing news, public opinion, and U.S. foreign policy*. The University of Chicago Press.
- Hallin, D.C., & Mancini, P. (2004). *Comparing media systems: three models of media and politics*. Cambridge University Press.
- Hayes, D., & Guardino, M. (2010). Whose views made the news? Media coverage and the march to war in Iraq. *Political Communication*. 27 (1), 59-87.
<https://doi.org/10.1080/10584600903502615>
- Hermans, L., Vergeer, M., & Pleijter, A.R.J. (2010). *Nederlandse journalisten in 2010: Onderzoek naar de kenmerken van de beroepsgroep, professionele opvattingen en het gebruik van digitale media in het journalistieke werk*. Radboud University Nijmegen.
- Het Europees Parlement. (2023). Over de verachtelijke terroristische aanvallen van Hamas op Israël, Israël's recht om zich te verdedigen in overeenstemming met het

- humanitair en internationaal recht en de humanitaire situatie in Gaza. Het Europees Parlement. *Het Europees Parlement*. Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-9-2023-0444_NL.html
- Hoxha, A., & Hanitzsch, T. (2017). How conflict news comes into being: Reconstructing 'reality' through telling stories. *Media, War & Conflict*. 11(1). <https://doi.org/10.1177/1750635217727313>
- Ibrahim, D. (2003). Individual perceptions of international correspondents in the Middle East: An obstacle to fair news? *International Communication Gazette*. 65(1). <https://doi.org/10.1177/0016549203065001141>
- Iyengar, S. (1994). *Is anyone responsible?: How television frames political issues*. University of Chicago Press.
- Jacobs, L., & Van Spanje, J. (2023). Gatekeeping, news values and selection: Factors determining the newsworthiness of hate crimes. *Journalism Studies*. 24(13), 1692-1710. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2023.2246076>
- Kanne, P., & Van der Schelde, A. (2023, 09 november). Veel zorgen over conflict in Israël en Palestina. *Ipsos I&O*. Geraadpleegd op 30 januari 2024, van <https://www.ioresearch.nl/actueel/israel-vaker-verantwoordelijk-gehouden-voor-conflict/>
- Koehler, C., & Jost, P.B. (2019). Revealing the hybrid patterns: Conflict coverage as a product of a commercial and a normative media logic. *The International Journal of Press/Politics*. 24(2). <https://doi.org/10.1177/1940161218821802>
- Landerer, N. (2015). *Mass Media and political decision-making: Analyzing mediatization in Switzerland*. Bloomsbury Publishing.
- Mock, S., Obeidi, A., & Zeleznikow, J. (2012). A brief outline of the Israel–Palestinian conflict. *Media, War & Conflict*. 23, 1245-1262. doi 10.1007/s10726-012-9293-7
- Noakes, J.A., & Wilkins, G. (2002). Shifting frames of the Palestinian movement in US news. *Media, Culture & Society*. 24(5). <https://doi.org/10.1177/016344370202400506>
- NOS. (2023, 01 december). Oorlog tussen Israël en Hamas hervat na gevechtspauze van een week. *NOS*. Geraadpleegd op 30 april 2024, van <https://nos.nl/collectie/13959/artikel/2499866-oorlog-tussen-israel-en-hamas-hervat-na-gevechtspauze-van-een-week>
- NOS. (2023, 09 oktober). Premier Netanyahu: 'We zullen Hamas vernietigen'. *NOS*. Geraadpleegd op 30 april 2024, van <https://nos.nl/collectie/13959/video/2493524-premier-netanyahu-we-zullen-hamas-vernietigen>
- NOS. (2024, 07 mei). Opnieuw pro-Palestijnse demonstratie bij Universiteit van Amsterdam. *NOS*. Geraadpleegd op 28 juni 2024, van <https://nos.nl/artikel/2519635-opnieuw-pro-palestijnse-demonstratie-bij-universiteit-van-amsterdam>
- NOS. (2023, 27 oktober). Israël 'intensiveert' grondoperaties in Gaza: begin van het grondoffensief? *NOS*. Geraadpleegd op 30 april 2024, van <https://nos.nl/collectie/13959/artikel/2495636-israel-intensiveert-grondoperaties-in-gaza-begin-van-het-grondoffensief>
- NOS. (z.d.). Regelgeving. *NOS*. Geraadpleegd op 30 april 2024, van <https://over.nos.nl/organisatie/regelgeving/>

- NOS. (2023, 10 november). Israël stelt dodental van Hamas-aanval bij naar beneden. *NOS*. Geraadpleegd op 30 april 2024, van <https://nos.nl/collectie/13959/artikel/2497396-israel-stelt-dodental-van-hamas-aanval-bij-naar-beneden>
- NOS. (2024, 07 april). Terreuraanval op Israël, verwoesting in Gaza: half jaar oorlog in cijfers. *NOS*. Geraadpleegd op 30 april 2024, van <https://nos.nl/collectie/13959/artikel/2515807-terreuraanval-op-israel-verwoesting-in-gaza-half-jaar-oorlog-in-cijfers>
- Reese, S.T. (2019). Hierarchy of influences. In T.P. Vos & F. Hanusch (Eds.), *The International Encyclopedia of Journalism Studies*. Wiley and Sons. <https://doi.org/10.1002/9781118841570.iejs0023>
- Rijksoverheid. (z.d.). Welke omroepen zijn er? *Rijksoverheid*. Geraadpleegd op 30 april 2024, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/media-en-publieke-omroep/vraag-en-antwoord/welke-omroepen>
- RTL Nieuws. (2023, 07 oktober). Honderden doden in Israël en Gaza na grootschalige aanval Hamas: dit is wat we weten. *RTL Nieuws*. Geraadpleegd op 30 april 2024, van <https://www.rtl.nl/rtl-nieuws/artikel/5411894/israel-overvallen-door-aanval-hamas-en-slaat-hard-terug-dit-wat-we-weten>
- RTL Nieuws. (2023, 07 oktober). Rutte reageert op Hamasaanval: 'Nederland staat achter Israël'. *RTL Nieuws*. Geraadpleegd op 30 april 2024, van <https://www.rtl.nl/video/uitzendingen/video/9c9a0370-fa7a-4aee-8ae0-d612ced83a57/rutte-reageert-op-hamasaanval-nederland-staat-achter-israel?redirect=rtlNieuws>
- Said, E.W., & Hitchens, C. (1988). Blaming the victims: Spurious scholarship and the Palestinian question.
- Scribber. (z.d.) Aselecte steekproef (Probability Sampling): Betekenis & Voorbeelden. *Scribber*. Geraadpleegd op 28 juni 2024, van <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/aselecte-steekproef/#:~:text=Een%20aselecte%20steekproef%20>
- Soetendorp, R. (1982). *Het Nederlands beleid ten aanzien van het Arabisch-Israëliësch conflict 1947-1977*, Rijksuniversiteit Groningen.
- Svdj. (2021, 31 augustus). NOS profiteert het meest van online nieuwshonger. *Svdj*. Geraadpleegd op 30 januari 2024, van <https://www.svdj.nl/nos-profiteert-het-meest-van-online-nieuwshonger/>
- Tasseron, M. (2021). Reporting under the microscope in Israel-Palestine and South Africa. *Journalism Practice*. 17(5),970-990. <https://doi.org/10.1080/17512786.2021.1966643>
- Tioga Tours. (z.d.). 2003: Irakoorlog. *Tioga Tours*. Geraadpleegd op 30 april 2024, van <https://tiogatours.nl/voorpret/infotheek/geschiedenis/amerika/2003--irakoorlog/#:~:text=Wetenschappers%20van%20het%20Britse%20tijdschrift,4.000%20doden%20en%2030.000%20gewonden>
- Tuchman, G. (1978). *Making news: A study in the construction of Reality*. New York: Free Press.
- Unicef. (2023, 25 april). Kinderen grootste slachtoffers in Gaza-crisis. *Unicef*. Geraadpleegd op 30 april 2024, van <https://www.unicef.be/nl/news/kinderen-grootste-slachtoffers-gaza->

crisis#:~:text=De%20cijfers%20zijn%20ontstellend.,dan%2081.000%20Palestijnen%20Oraakten%20gewond

- Van Zwieten, M., Willems, D. (2004). Waardering van kwalitatief onderzoek. *Huisarts en wetenschap*, 47, 38-43. <https://doi.org/10.1007/BF03083653>
- Versteeg, J. (2021, 14 juli). De harde, mannelijke hand. *De Groene Amsterdammer*. Geraadpleegd op 05 juli 2024, van <https://www.groene.nl/artikel/de-harde-mannelijke-hand>
- Vos, T.P., & Russell, F.M. (2023). Theorizing journalism's institutional relationships: An elaboration of gatekeeping theory. *Journalism Studies*. 20(16), 2331-2348. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2019.1593882>
- Wolsfeld, G. (2001). The News Media and the Second Intifada: Some Initial Lessons. *The International Journal of Press/Politics*. 6(4), 113-118. <https://doi.org/10.1177/108118001129172378>
- Yarchi, M., & Ayalon, A. (2023). Fighting over the image: The Israeli – Palestinian conflict in the Gaza Strip 2018 – 19. *Studies in Conflict & Terrorism*. 46(2), 123-136. <https://doi.org/10.1080/1057610X.2020.1751461>
- Zaher, A. (2009). A critical discourse analysis of news reports on the Israeli/Palestinian conflict in selected Arab and Western newspapers. *ProQuest*. <https://www.proquest.com/dissertations-theses/critical-discourse-analysis-news-reports-on/docview/2385171851/se-2?accountid=13598>

Artikelen van RTL Nieuws en NOS

NOS-artikelen

Bronnummer	NOS-artikelen
Bron 1	NOS. (2023,10 november). Israël stelt dodental van Hamas-aanval bij naar beneden. <i>NOS</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://nos.nl/collectie/13959/artikel/2497396-israel-stelt-dodental-van-hamas-aanval-bij-naar-beneden
Bron 2	NOS. (2024,24 april). Families van gijzelaars: hulpkreet staat symbool voor alle gijzelaars. <i>NOS</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://nos.nl/collectie/13959/liveblog/2517701-israelisch-kabinet-bereidt-zich-voor-op-arrestatiebevelen-van-strafhof
Bron 3	NOS. (2024, 20 november). 'Wapenwerkplaats en tunnelingang gevonden in moskee'. <i>NOS</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://nos.nl/liveblog/2498503-witte-huis-vrijlating-gijzelaars-dichterbij-dan-ooit-grenspost-bij-libanon-geraakt

Bron 4	NOS. (2024,12 januari). Israël verwerpt genocideaanklacht: ' Hamas wil zoveel mogelijk burgerschade. NOS. Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://nos.nl/collectie/13959/artikel/2504628-israel-verwerpt-genocideaanklacht-hamas-wil-zoveel-mogelijk-burgerschade
Bron 5	NOS. (2024, 18 april). Islamitische Jihad schiet raketten af op Ashkelon. NOS. Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://nos.nl/liveblog/2517275-veel-lichamen-gevonden-bij-ziekenhuis-khan-younis-netanyahu-fel-over-eventuele-sancties-vs
Bron 6	NOS. (2023, 21 november). Minister van Buitenlandse Zaken bezoekt Israël en Westoever. NOS. Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://nos.nl/liveblog/2498621-netanyahu-over-akkoord-hamas-regering-staat-voor-moeilijk-besluit
Bron 7	NOS. (2023, 23 december). 'Gisteren negentig leden van twee Palestijnse families omgekomen'. NOS. Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://nos.nl/liveblog/2502601-hamas-verliest-contact-met-groep-gegjzelden-vermoedelijk-omgekomen
Bron 8	NOS. (2024, 09 april). Zeker 21 ziekenhuizen in Gaza functioneren niet meer. NOS. Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://nos.nl/nieuwsuur/collectie/13959/artikel/2516062-zeker-21-ziekenhuizen-in-gaza-functioneren-niet-meer
Bron 9	NOS. (2024, 09 april). Israël waarschuwt 1,1 miljoen Palestijnen te vertrekken, grondoffensief lijkt aanstaande. NOS. Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://nos.nl/collectie/13959/artikel/2493891-israel-waarschuwt-1-1-miljoen-palestijnen-te-vertrekken-grondoffensief-likt-aanstaande
Bron 10	NOS. (2024,04 april). 'Stafchef was gewaarschuwd over slechte coördinatie tussen leger en hulporganisaties'. NOS. Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://nos.nl/collectie/13959/liveblog/2515022-demonstraties-voor-vrijlating-gijzelaars-israelische-ambassade-dient-klacht-in-bij-schiphol
Bron 11	NOS. (2023,28 december). Israëliëse leger zegt 'nevenschade' bij luchtaanval in vluchtelingenkamp te betreuren. NOS. Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://nos.nl/liveblog/2502987-leger-israel-zegt-nevenschade-bij-bombardement-vluchtelingenkamp-te-betreuren
Bron 12	NOS. (2023,21 november). Meerdere doden in leger Israël door 'eigen vuur'. NOS. Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://nos.nl/liveblog/2498621-netanyahu-over-akkoord-hamas-regering-staat-voor-moeilijk-besluit
Bron 13	NOS. (2023,17 november). Dodental bloedbad festival omhoog bijgesteld naar 364. NOS. Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://nos.nl/liveblog/2498105-dodental-bloedbad-festival-omhoog-bijgesteld-naar-364

Bron 14	NOS. (2024, 21 januari). Gemeld dodental Gaza passeert 25.000, veel burgerslachtoffers. NOS. Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://nos.nl/collectie/13959/artikel/2505687-gemeld-dodental-gaza-passeert-25-000-veel-burgerslachtoffers
Bron 15	NOS. (2023, 09 december). Israël: 7000 Palestijnse militanten gedood. NOS. Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://nos.nl/liveblog/2500896-israel-7000-palestijnse-militanten-gedood-pro-palestijnse-mars-in-londen
Bron 16	NOS. (2023, 19 oktober). Israëlische sterfilosoof vreest dat oorlog 'begin is van iets veel, veel ergers'. NOS. Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2494597-israelische-sterfilosoof-vreest-dat-oorlog-begin-is-van-iets-veel-veel-ergers
Bron 17	NOS. (2024,13 maart). 'Dramatische draai' in Israël: het leger gaat zorgen voor voedselhulp aan Gaza. NOS. Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://nos.nl/liveblog/2512551-israelische-leger-wil-massa-evacuatie-uit-rafah-en-zelf-hulp-geven-aan-gazanen
Bron 18	Lamper, E. (2024,04 november). Duizenden Palestijnen in detentie in slechte omstandigheden: 'We werden bespuugd'. NOS. Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://nos.nl/collectie/13959/artikel/2496585-duizenden-palestijnen-in-detentie-in-slechte-omstandigheden-we-werden-bespuugd

RTL Nieuws-artikelen

Bronnummer	RTL Nieuws-artikelen
Bron 1	RTL Nieuws. (2024,27 februari). VN: kwart bevolking Gaza één stap van hongersnood verwijderd. <i>RTL Nieuws</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://www.rtl.nl/nieuws/buitenland/artikel/5437341/gaza-hongersnood-oorlog-met-israel-verenigde-naties
Bron 2	RTL Nieuws. (2024,24 april). Hamas publiceert video van gijzelaar: 'Mogelijk onder dwang. <i>RTL Nieuws</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://www.rtl.nl/nieuws/artikel/5447176/hamas-publiceert-video-van-gijzelaar-datum-onbekend
Bron 3	RTL Nieuws. (2023, 22 december). Krant ziet 'geen bewijs dat Al Shifaziekenhuis Hamasbolwerk was'. <i>RTL Nieuws</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://www.rtl.nl/nieuws/artikel/5425777/hamas-oorlog-israel-liveblog-rtl-nieuws-rode-zee-houthis-ziekenhuis-gaza
Bron 4	Dirksen, I. (2023, 22 december). Worden oorlogsmisdaden Hamas en Israël ooit bestraft, en vier andere vragen. <i>RTL Nieuws</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://www.rtl.nl/nieuws/artikel/5416219/oorlogsrecht-schendingen-israel-hamas-gaza-westbank
Bron 5	Koenis, C. (2024, 07 februari). Staakt-het-vuren in Gaza terug op tafel: 'Gijzelaars grootste obstakel'. <i>RTL Nieuws</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://www.rtl.nl/nieuws/artikel/5433595/vrede-hamas-israel-midden-oosten-blinken-vs-qatar
Bron 6	RTL Nieuws. (2024,18 april). Winnaar World Press Photo: foto van Palestijnse vrouw die lichaam nichtje omhelst. <i>RTL Nieuws</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://www.rtl.nl/nieuws/binnenland/artikel/5446057/world-press-photo-2024-winnaar-bekend
Bron 7	RTL Nieuws. (2023, 04 november). Dit is Jabalia, het vluchtelingenkamp in Gaza dat al dagen onder vuur wordt genomen. <i>RTL Nieuws</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://www.rtl.nl/nieuws/artikel/5416714/jabalia-vluchtelingenkamp-israel-aanval-bombardement
Bron 8	Diab, O. (2023,13 oktober). Daren vreest het ergste voor Gazastad: 'En we kunnen nergens naartoe'. <i>RTL Nieuws</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://www.rtl.nl/nieuws/artikel/5413004/bewoners-van-gaza-zwerven-rond-op-zoek-naar-illusie-veiligheid
Bron 9	RTL Nieuws. (2024, 04 april). Meerdere doden in leger Israël door 'eigen vuur'. <i>RTL Nieuws</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, https://www.rtl.nl/nieuws/buitenland/artikel/5443552/world-central-kitchen-hulpverleners-gaza-systematisch-aangevallen

Bron 10	RTL Nieuws. (2024,09 maart). Hamas: 30 miljard dollar aan schade in Gaza, 80 procent gebouwen verwoest. <i>RTL Nieuws</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://www.rtl.nl/nieuws/artikel/5439254/hamas-claimt-30-miljard-aan-schade-gazastroom-80-procent-gebouwen-verwoest
Bron 11	RTL Nieuws. (2023, 29 oktober). Noodhulp Gaza geplunderd: 'Mensen raken wanhopig, ze hebben niets'. <i>RTL Nieuws</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://www.rtl.nl/nieuws/artikel/5415780/plunderingen-pakhuizen-voor-noodhulp-gaza
Bron 12	RTL Nieuws. (2024, 21 januari). 'Ik had geen keus': arts in Gaza amputeert been nictje zonder verdoving. <i>RTL Nieuws</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://www.rtl.nl/nieuws/artikel/5430645/palestijnse-arts-ik-amputeerde-zonder-verdoving-een-been
Bron 13	Vié, J. (2024,23 februari). In noorden van Gaza is het lijden nog lang niet voorbij: 'Mensen kijken dood in de ogen'. <i>RTL Nieuws</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://www.rtl.nl/nieuws/artikel/5436238/noord-gaza-hongersnood-hamas-israel-evacuatiebevel
Bron 14	RTL Nieuws. (2024,15 april). Israëlische krant: Hamas komt met tegenvoorstel wapenstilstand Gaza. <i>RTL Nieuws</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://www.rtl.nl/nieuws/artikel/5445398/israelische-krant-hamas-tegenvoorstel-bestand-gaza
Bron 15	Bravo, F. (2024,10 januari). Zuid-Afrika sleept Israël voor rechter om genocide: dit staat er op het spel. <i>RTL Nieuws</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://www.rtl.nl/nieuws/sport/artikel/5428487/israel-voor-de-rechter-om-genocide-dit-staat-er-op-het-spel
Bron 16	RTL Nieuws. (2024,18 februari). Op één na grootste ziekenhuis Gaza volledig buiten werking. <i>RTL Nieuws</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://www.rtl.nl/nieuws/artikel/5435680/op-een-na-grootste-ziekenhuis-gaza-volledig-buiten-werking
Bron 17	Krist, J.D. (2023,18 november). 'Genocide in de maak in Gaza', zegt de VN. Wat betekent dit juridisch?. <i>RTL Nieuws</i> . Geraadpleegd op 28 juni 2024, van https://www.rtl.nl/boulevard/entertainment/artikel/5419456/vn-genocide-israel-gaza-al-zwaini-regelgeving

Appendix

Appendix 1

De online artiklen van RTI Nieuws en NOS die werden gebruikt in het onderzoek

	Week	Geselecteerd nummer tussen 1 en 7	Dag	Artikel RTL Nieuws	Artikel NOS
1	9 - 15 oktober	5	Vrijdag 13 oktober	Dareen vreest het ergste voor Gazastad: 'En we kunnen nergens naartoe'	Israël waarschuwt 1,1 miljoen Palestijnen te vertrekken, grondoffensief lijkt aanstaande
2	16 - 22 oktober	4	Donderdag 19 oktober	Eerste noodhulp staat klaar bij grens Gaza: 'Druppel op gloeiende plaat	Israëliische sterfilosoof vreest dat oorlog 'begin is van iets ergers
3	23 - 29 oktober	7	Zondag 29 oktober	Noodhulp Gaza geplunderd: 'Mensen raken wanhopig, ze hebben niets'	Duizenden Gazanen bestormen hulpcentra voor voedsel: 'Mensen zijn wanhopig'
4	30 oktober - 5 november	6	Zaterdag 4 november	Dit is Jabalia, het vluchtelingenkamp in Gaza dat al dagen onder vuur wordt genomen	Duizenden Palestijnen in detentie in slechte omstandigheden: 'We werden bespuugd'
5	6 - 12 november	5	Vrijdag 10 november	Oorlog met Hamas pakt voor Israël duurder uit dan verwacht	Israël stelt dodental van Hamas-aanval bij naar beneden
6	13 - 19 november	5	Vrijdag 17 november	'Genocide in de maak in Gaza', zegt de VN. Wat betekent dit juridisch?	Dodental bloedbad festival omhoog bijgesteld naar 364

7	20 - 26 november	1	Maandag 20 november	Qatar: gevechtspauze en gevangenenruil beginnen morgenochtend	Meerdere doden in leger Israël door 'eigen vuur' Minister van Buitenlandse Zaken bezoekt Israël en Westoever
8	27 november - 03 december	7	Zondag 03 december	<p> Hamas: geen onderhandelingen zolang aanvallen op Gaza aanhouden</p> <p> Hamas: zeven Palestijnen gedood bij Israëlische inval zuiden Gaza</p> <p> Grootschalige Israëlische bombardementen gemeld in Gazastrook</p> <p> Verenigd Koninkrijk gaat observatievluchten boven Gaza en Israël uitvoeren</p>	<p> - Israël: grondtroepen richten zich nu op heel Gaza</p> <p> - 15.500 Palestijnse doden sinds oktober, meldt Hamas</p>
9	04 - 10 december	6	Zaterdag 9 december	Israël viel ziekenhuis binnen, maar hard bewijs voor Hamas-hoofdkwartier ontbreekt nog altijd	Israël: 7000 Palestijnse militanten gedood
10	11 - 17 december	3	Woensdag 13 december	Biden: Israël verliest steun voor oorlog door 'lukrake bombardementen'	Grote meerderheid in VN voor bestand Gaza, Nederland stemt niet mee
11	18 - 24 december	6	Zaterdag 23 december	Krant 'ziet geen bewijs dat Al Shifaziekenhuis	'Gisteren negentig leden van twee Palestijnse families omgekomen' Hamas verliest contact met groep gegijzelden

				<p> Hamasbolwerk was' VS: meer dan twintig landen aangesloten bij Rode Zee-coalitie</p>	
12	25 - 31 december	4	Donderdag 28 december	<p> Heeft Israël naoorlogs plan voor Gaza? 'Netanyahu wil er niet over praten'</p>	<p> Israëlijsche leger zegt 'nevenschade' bij luchtaanval in vluchtelingenkamp te betreuren Steekincident bij checkpoint Oost-Jeruzalem</p>
13	1 - 7 januari	7	Zondag 7 januari	<p> Weer zoon van Palestijnse journalist Wael Al-Dahdouh gedood 'Twee journalisten dood door bom in Gaza' Buitenlandminister VS aangekomen in Jordanië</p>	<p> Gazaplan minister Israël: Palestijnen de burgerzaken, Israël de veiligheid</p>
14	8 - 14 januari	5	Vrijdag 12 januari	<p> 'Mooie karateka' Nagham uit Gaza ging voor goud, nu is ze dood</p>	<p> Israël verwerpt genocideaanklacht: ' Hamas wil zoveel mogelijk burgerschade</p>
15	15- 21 januari	7	Zondag 21 januari	<p> 'Ik had geen keus': arts in Gaza amputeert been nictje zonder verdoving</p>	<p> Gemeld dodental Gaza passeert 25.000, veel burgerslachtoffers</p>
16	22- 28 januari	5	Vrijdag 26 januari	<p> Hof: Israël moet doden Gaza voorkomen, Hamas moet gijzelaars vrijlaten</p>	<p> EU: vonnis Gerechtshof moet uitgevoerd worden Hamas hoopt na vonnis op isolatie Israël Mensenrechtenorganisaties willen staakt-het-vuren</p>
17	29 januari - 04 februari	2	Dinsdag 30 januari	<p> Beschoten, omsingeld of dicht: de ziekenhuizen van Gaza in kaart gebracht</p>	<p> Steeds meer Noord-Europese artiesten tegen Israëlische deelname songfestival</p>

18	05 - 11 februari	2	Dinsdag 6 februari	Staakt-het-vuren in Gaza terug op tafel: 'Gijzelaars grootste obstakel'	Hamas 'positief' over voorgestelde deal, maar eist volledige wapenstilstand 'Zeker een vijfde gegijzelden in Gaza dood'
19	12 - 18 februari	7	Zondag 18 februari	Op één na grootste ziekenhuis Gaza volledig buiten werking	Palestijnse Rode Halve Maan: nog een ziekenhuis onder vuur Kabinet Israël unaniem achter afwijzen Palestijnse staat
20	19 -25 februari	4	Donderdag 22 februari	In noorden van Gaza is het lijden nog lang niet voorbij: 'Mensen kijken dood in de ogen'	'Israëlische troepen vallen opnieuw Nasserziekenhuis binnen' 'Israëlische leger weg uit Nasserziekenhuis, maar nog wel op terrein' Geen 'plan B' als landen financiële steun aan UNRWA niet hervatten
21	26 februari -03 maart	3	woensdag 28 februari	VN: kwart bevolking Gaza één stap van hongersnood verwijderd	De enige 'veilige zone' in Gaza is overvol en heeft amper voorzieningen
22	04 - 10 maart	1	Maandag 04 maart	Hamas: 30 miljard dollar aan schade in Gaza, 80 procent gebouwen verwoest	VN-gezant: 'Verkrachtingen door Hamas-militanten aannemelijk'
23	11 - 17 maart	3	Woensdag 13 maart	Gaza uit voor 6000 euro per persoon: 'We moeten alles verkopen	'Dramatische draai' in Israël: het leger gaat zorgen voor voedselhulp aan Gaza
24	18 - 24 maart	5	Vrijdag 22 maart	Opnieuw twee ziekenhuizen belegerd door Israël in Gazastrook	Inval al-Shifa-ziekenhuis nog gaande Palestijnen in verzet tegen behandelstop asielaanvragen
25	25 - 31 maart	5	vrijdag 29 maart	Nederlands paspoort of niet, Abed uit Almere	Normaal kun je met Pasen over de hoofden lopen, maar nu is het rustig in Jeruzalem

				zit al bijna halfjaar vast in Gaza	
26	01 - 07 april	4	donderdag 4 april	Israël viel hulpverleners Gaza 'systematisch' aan, 'auto voor auto'	Tweede hulporganisatie staakt activiteiten Gaza 'Stafchef was gewaarschuwd over slechte coördinatie tussen leger en hulporganisaties'
27	08 - 14 april	2	dinsdag 09 april	Israëlische krant: Hamas komt met tegenvoorstel wapenstilstand Gaza	Zeker 21 ziekenhuizen in Gaza functioneren niet meer
28	15 - 21 april	4	donderdag 18 april	Winnaar World Press Photo: foto van Palestijnse vrouw die lichaam nichtje omhelst	Israël neemt zorgen over Rafah-offensief 'in overweging' Islamitische Jihad schiet raketten af op Ashkelon
29	22 - 28 april	3	Woensdag 24 april	Hamas publiceert video van gijzelaar: 'Mogelijk onder dwang'	Families van gijzelaars: hulpkreet staat symbool voor alle gijzelaars Hamas publiceert video van gegijzelde
30	29 april - 5 mei	4	donderdag 2 mei	President Israël: 'Universiteiten VS worden besmet met haat en antisemitisme'	Israël en Hamas nog niet nader tot elkaar Turkije stopt alle handel met Israël vanwege de oorlog in Gaza

Appendix 2

Codeboom online artikelen NOS en RTL Nieuws

Selectieve codes	Axiale codes	Open codes
Daders	<p> Hamas als dader</p> <p> Hamas als leedoorzaak in Gaza</p> <p> Terroristische Hamas acties</p> <p> Daden door anoniem</p> <p> Israëlische helden</p> <p> ‘Nevenschade’</p>	<p> Bloedige aanvallen op 7 oktober</p> <p> Hamas gebruikt dwang</p> <p> Hamas schiet raketten af</p> <p> Propaganavideo verspreiden</p> <p> -----</p> <p> Hamas maakt gebruik van publieke ruimtes voor militaire doelen.</p> <p> Mislukte raketlanceringen</p> <p> -----</p> <p> ‘Terroristische organisatie’, ‘Terroristen’.</p> <p> ‘Terreuraanvallen van Hamas’</p> <p> -----</p> <p> Journalist slachtoffer door een bom</p> <p> Aantal omgekomen Palestijnen door de oorlog</p> <p> Kind van hulpmedewerker om het leven gekomen.</p> <hr/> <p> Gered door Israëlische militairen</p> <p> Israël wil geen burgers doden</p> <p> Israël doet best om burgerslachtoffers te voorkomen</p> <hr/> <p> Nevenschade</p> <p> Incidenten door ‘eigenvuur’</p>
	Israëlisch leed	<p> Israëliërs hebben veel pijn</p> <p> Genocide tegen Israël</p> <p> Traumatische gebeurtenissen op 7 oktober</p> <p> Israëliërs lijden zo erg</p>

<p>Slachtoffers</p>	<p>Omgekomen Palestijnen</p> <p>Gedode strijders en gesneuvelde soldaten</p>	<p>Aantal Israëlische slachtoffers in Hamas aanvallen op 7 oktober</p> <p>-----</p> <p>Aantal Palestijnse doden en gewonden tijdens de oorlog</p> <p>Omgekomen</p> <p>Sterfgevallen in Gaza</p> <p>Omgekomen mensen in Gaza.</p> <p>Aantal mensen gedood in Gaza</p> <p>-----</p> <p>Gesneuvelde Israëlische militairen.</p> <p>Hamasstrijders gedood</p> <p>Palestijnse militanten gedood</p>
<p>Vijandbeeld</p>	<p>Hamas demoniseren</p>	<p>Hamas zet menselijke schilden in</p> <p>Hamas is verantwoordelijk voor het leed in Gaza</p> <p>Kinderen worden vermoord door Hamas.</p> <p>Martelingen en moorden door Hamas</p> <p>Hamas erkent de basis recht van Israël niet.</p> <p>Israël levert zelf hulpgoederen aan Gaza</p> <p>-----</p>

	Image Fare vanuit Hamas	<p>-----</p> <p>Personeel en patiënten zijn gearresteerd door Israël</p> <p>Hamas wil definitieve vrede</p> <p>Hamas hoop einde aan oorlog te komen door deal met Israël</p>
Begin van de oorlog	<p>Aanvallen op 7 oktober</p> <p>Het Israëlisch-Palestijns conflict</p>	<p>Aanleiding van de oorlog</p> <p>Uitleg administratieve detentie</p> <p>Verwijzing Israëlische filosoof naar aanvallen op 7 oktober</p> <p>Blokkade in Gaza</p> <p>Uitleg tweestatenoplossing</p> <p>Afkomst van de term genocide</p> <p>Context gijzelaars op 7 oktober</p>